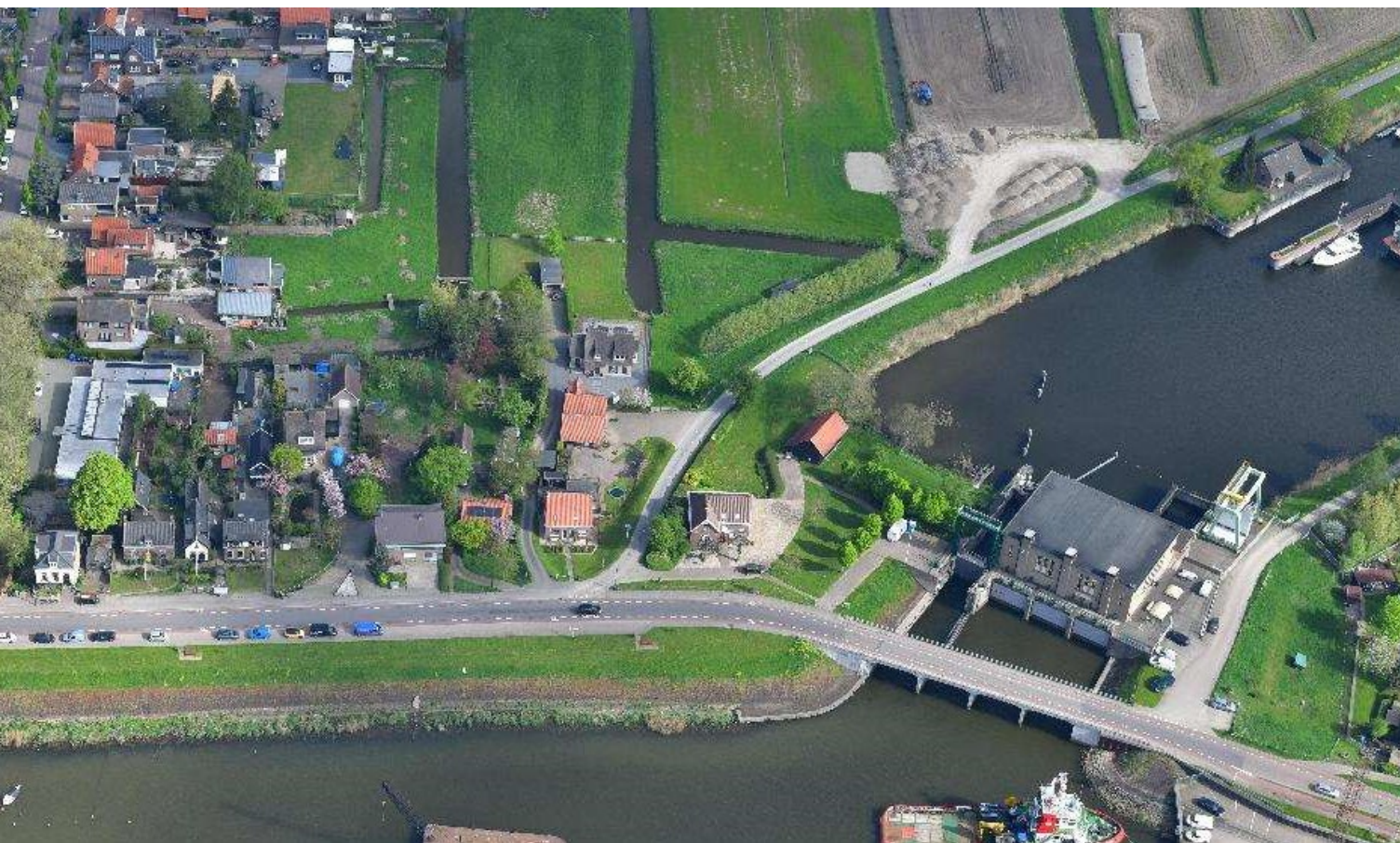

Nota van Antwoord op zienswijzen en adviezen NRD Boezembemaling Overwaard

Projectgegevens

Titel: Nota van Antwoord - Notitie Reikwijdte en Detailniveau Boezembemaling Overwaard

Versie: D1

Status: Definitief

Datum: 26 augustus 2020

Auteurs: Berthe Brouwer, Allard Koopal, Maaïke Rimmelzwaan

Opdrachtgever: Waterschap Rivierenland

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	5
1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding	7
1.2 Stand van zaken	7
1.3 Vervolgproces	7
1.4 Leeswijzer	9
2 Beantwoording veelvoorkomende vragen en opmerkingen	10
2.1 Afwegingen en criteria van de trechterprocessen	10
2.2 Schetsontwerp Groot-Ammers Sluis	14
2.3 Overlast tijdens de realisatie- en gebruiksfase	14
2.4 Gebiedsproces voor het bepalen van het Voorkeursalternatief	15
3 Beantwoording ingediende zienswijzen	17
3.1 Zienswijze 01	17
3.2 Zienswijze 02	18
3.3 Zienswijze 03	20
3.4 Zienswijze 04	23
3.5 Zienswijze 05	26
3.6 Zienswijze 06	29
3.7 Zienswijze 07	30
3.8 Zienswijze 08	30
3.9 Zienswijze 09	32
3.10 Zienswijze 10	34
3.11 Zienswijze 11	35
3.12 Zienswijze 12	42
3.13 Zienswijze 13	42
4 Ontvangen adviezen	45
4.1 Rijkswaterstaat West-Nederland Zuid	45
4.2 Advies Commissie M.e.r.	45
5 Samenvatting aanvullingen en wijzigingen ten aanzien van de NRD	49

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Naar aanleiding van de ontvangen zienswijzen en adviezen op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) voor de nieuwe boezembemaling van de Overwaard is deze Nota van Antwoord opgesteld. De Notitie Reikwijdte en Detailniveau geeft een globale beschrijving van de opgave, de alternatieven die onderzocht gaan worden om deze opgave op te lossen en de thema's en criteria waarop de alternatieven worden onderzocht.

De volgende stap is de afweging voor de locatie van de nieuwe boezembemaling. De Locatienota geeft een beschrijving van de alternatieven en de afwegingen die zijn gemaakt om tot een locatiekeuze te komen. Het Milieu Effect Rapport (MER) - Fase 1 beschrijft de milieueffecten van de onderzochte alternatieven voor de boezembemaling. De afweging voor de locatiekeuze is gebaseerd op onder andere de onderzoeken in het MER.

Daarna volgt een tussenstap om het definitieve tracé van het boezemkanaal en de locatie van het boezemgemaal te bepalen: het Voorkeursalternatief. Dit zal plaatsvinden middels een gebiedsproces met bewoners, belanghebbenden en betrokken overheden, zodat belangen en wensen in een afgewogen proces worden meegenomen. In de daarna volgende planuitwerkingsfase worden de milieueffecten van het voorkeursalternatief en de inpassingsvarianten onderzocht en beschreven in het MER Fase 2.

1.2 Stand van zaken

De NRD is op 29 en 30 april 2020 bekend gemaakt en heeft ter inzage gelegen van 30 april 2020 tot en met 27 mei 2020. Er zijn 13 zienswijzen binnengekomen. De zienswijzen zijn uniek genummerd en indien het natuurlijke personen betreft, zijn deze geanonimiseerd. In een tabel zijn de zienswijzen per indiener samengevat. Hierbij is in kolommen aangegeven of de zienswijze wel of niet aanleiding geeft om aanpassingen of aanvullingen op de NRD en daardoor op het MER te doen.

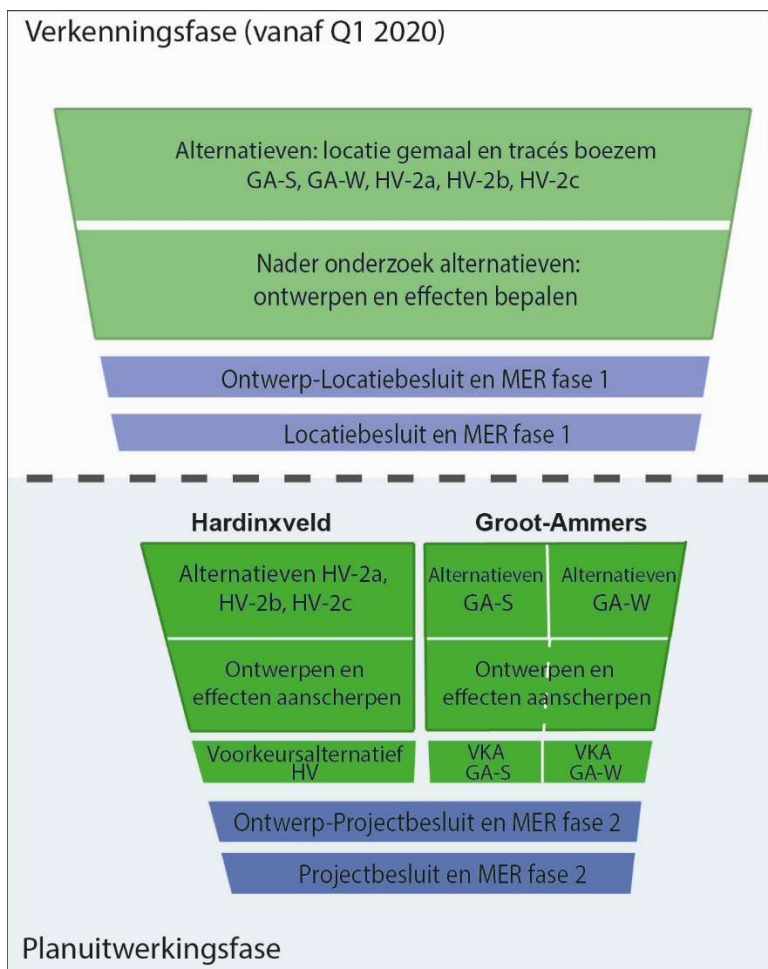
Op 16 juni 2020 is het concept advies van de Commissie M.e.r. op de NRD ontvangen en op 7 juli 2020 het definitieve advies. Daarnaast is een advies van Rijkswaterstaat ontvangen. De reacties hierop zijn beschreven in hoofdstuk 4.

1.3 Vervolgproces

In deze Nota van Antwoord wordt antwoord gegeven op de diverse ingebrachte zienswijzen en adviezen. In Hoofdstuk 5 wordt samengevat welke wijzigingen en aanpassingen van toepassing zijn op de gepubliceerde NRD en daarmee wijzigingen op de NRD zijn.

De Nota van Antwoord wordt vrijgegeven door het Dagelijks Bestuur (College van Dijkgraaf en Heemraden) van Waterschap Rivierenland aan Gedeputeerde Staten van de provincie Zuid-Holland. Gedeputeerde Staten geeft haar advies op de NRD, inclusief de zienswijzen, adviezen en de Nota van Antwoord. Deze stukken zullen als bijlage bij het MER worden gepubliceerd. Hierna stelt de provincie Zuid-Holland/omgevingsdienst Zuid-Holland-Zuid de indieners in kennis van het advies inclusief bijlagen (waaronder deze Nota van Antwoord op zienswijzen op de NRD).

Parallel worden de alternatieven in Hardinxveld en Groot-Ammers nader uitgewerkt ten behoeve van de Locatiekeuze en het MER – fase 1. Indien van toepassing worden hierin de zienswijzen betrokken die gaan over de verdere uitwerking van het ontwerp en de mogelijk optredende effecten. Een heel aantal zienswijzen gaat in op onderdelen die bij de bepaling van het Voorkeursalternatief, de Planuitwerkingsfase en de Realisatiefase kunnen worden meegenomen. Hieronder zijn deze projectfasen en de relatie met de m.e.r. procedure schematisch weergegeven.

Figuur 1. Stappen en trechtering MER fase 1 en 2.

In het nader onderzoek van de alternatieven, de planuitwerkings- en realisatiefase zullen nog vele gesprekken, ontwerpessies met directbetrokkenen en informatiebijeenkomsten met de omgeving worden gehouden. Ook de samenwerking met de betreffende gemeente, provincie en Rijkswaterstaat zal verder worden vorm gegeven, in samenhang met andere ontwikkelingen die spelen op de betreffende locatie.

De ontwerpnotitie-Locatiebesluit inclusief het MER Fase 1 wordt eind 2020 / begin 2021 ter visie gelegd, met gelegenheid om zienswijzen naar voren te brengen. Na verwerking van de zienswijzen in de definitieve notitie-Locatiebesluit wordt deze door het Dagelijks Bestuur van het waterschap vastgesteld.

Vervolgens wordt (in een tussenstap) het definitieve tracé van het boezemkanaal en locatie van het boezemgemaal in een gebiedsproces bepaald. Dit wordt vastgelegd in de ontwerpnotitie Voorkeursalternatief die na vrijgave door het Dagelijks Bestuur van Waterschap Rivierenland ter visie wordt gelegd. De zienswijzen worden wederom beantwoord in een Nota van Antwoord en na verwerken van de zienswijzen in de notitie Voorkeursalternatief stelt het Dagelijks Bestuur deze vast. In de planuitwerkingsfase wordt het voorkeursalternatief en de inpassing daarvan verder uitgewerkt en gedetailleerd. Het uiteindelijke ruimtebeslag kan daardoor nog afwijken van het vastgestelde voorkeursalternatief. Het uitgewerkte ontwerp wordt vastgelegd in een Projectbesluit Omgevingswet. In het Projectbesluit worden de mogelijke inpassingsvarianten van het vastgestelde voorkeursalternatief (VKA) beschreven en afgewogen. Hierbij merken wij op, dat we tot het ontwerp Projectbesluit nog vele ontwerpessies, keukentafelgesprekken met directbetrokkenen en informatiebijeenkomsten houden, waarmee we de omgeving nauw zullen betrekken. Ook kan de nadere inpassing en uitwerking van het nieuwe boezemkanaal en boezemgemaal niet los gezien

worden van de andere ontwikkelingen in het gebied, zoals bijvoorbeeld de Veenweidestrategie voor de Alblasserwaard van de provincie Zuid-Holland, de rondweg in gemeente Molenlanden en de verbreding A15 (door Rijkswaterstaat) in de gemeente Hardinxveld.

Globale planning	
Advies op NRD van provincie Zuid-Holland	Sept. 2020
Locatiebesluit en MER Fase 1	
Ontwerp-Locatiebesluit in Dagelijks Bestuur	Dec. 2020
Ontwerp-Locatiebesluit en MER Fase 1 ter visie	Q1 2021
Vastgesteld Locatiebesluit en MER Fase 1	Q2 2021
Voorkeursalternatief	
Ontwerp-Voorkeursalternatief ter visie	Q3 2021
Voorkeursalternatief vastgesteld	Q1 2022
Projectbesluit en MER fase 2	
Ontwerp-Projectbesluit en MER Fase 2 ter visie	Q1 2023
Goedgekeurd Projectbesluit en vastgesteld MER Fase 2	Q3 2023
Ter inzage legging (beroepsfase)	Q4 2023
Onherroepelijk Projectbesluit	Q4 2024
Realisatie	
Start uitvoering	2024

1.4 Leeswijzer

Hoofdstuk 1 beschrijft de aanleiding, stand van zaken en het vervolgproces van de NRD. In hoofdstuk 2 worden de veelvoorkomende vragen die uit de zienswijzen naar voren zijn gekomen beantwoord. Hoofdstuk 3 beantwoordt vervolgens de binnengekomen zienswijzen, waarbij waar mogelijk ook naar de algemene beantwoording uit hoofdstuk 2 wordt verwezen. In hoofdstuk 4 worden de ontvangen adviezen behandeld. En hoofdstuk 5 sluit af met een overzicht van de wijzigingen die de zienswijzen en adviezen hebben op de NRD en het MER.

2 Beantwoording veelvoorkomende vragen en opmerkingen

In de zienswijzen zijn over diverse thema's soortgelijke vragen gesteld en/of opmerkingen gemaakt. In dit hoofdstuk wordt op deze vragen en opmerkingen ingegaan. In de beantwoording per indiener van de zienswijze wordt hier vervolgens, waar relevant, naar verwezen.

2.1 Afwegingen en criteria van de trechterprocessen

Trechtering van mogelijke naar kansrijke alternatieven Hardinxveld versus Groot-Ammers

Er zijn verschillende vragen gesteld over de wijze waarop de afweging voor de kansrijke alternatieven in Hardinxveld is gemaakt en hoe die zich verhoudt met het afvallen van het alternatief Groot-Ammers West. Tevens hoe de toekomstige afweging tussen de locaties Groot-Ammers en Hardinxveld wordt gemaakt.

De m.e.r. procedure heeft als doel dat de milieuaspecten op volwaardige wijze worden meegewogen in de besluitvorming. De milieuaspecten zijn weergegeven in het beoordelingskader in de NRD. Daarnaast zijn ook kosten, draagvlak en effect op de planning criteria die meewegen in de bestuurlijke besluitvorming.

Voor de trechtering van mogelijk alternatieven naar kansrijke alternatieven (te Hardinxveld en Groot-Ammers) zijn de onderscheidende criteria uit het beoordelingskader NRD uitgewerkt en gewogen. Daarnaast zijn draagvlak, kosten en planning meegenomen in de afweging. De weging kan per alternatief afwijken. Bijvoorbeeld omdat bepaalde effecten op lokaal niveau onderscheidend zijn. In Hardinxveld zijn er bijvoorbeeld kansrijke alternatieven waarbij sloop van (verblijfsrecreatie)woningen of verplaatsing van maatschappelijke functies als sportclub en volkstuinen voorkomen kan worden. Dit heeft sterk meegewogen om te komen tot de kansrijke tracés.

Tegelijkertijd zien we in dat het al dan niet laten afvallen van het alternatief Groot-Ammers West uitgebreider en transparanter moet gebeuren. Daarom wordt dit alternatief toegevoegd aan het MER en wordt deze meegenomen in de afweging van de kansrijke alternatieven t.b.v. de locatiekeuze. In onderstaande figuur is schematisch de ligging van Groot-Ammers West opgenomen.

Figuur 2. Schematische ligging van het alternatief Groot-Ammers West

De afweging tussen de kansrijke alternatieven, die leidt tot een locatiekeuze, wordt uitgevoerd op basis van het beoordelingskader zoals opgenomen in de NRD, draagvlak, kosten en planning. Dit vindt plaats eind 2020 t.b.v. het ontwerp-locatiebesluit van het Dagelijks Bestuur van de locatiekeuze.

Nadere duiding overwegingen trechterproces Hardinxveld

De redeneerlijn en afweging om tot kansrijke alternatieven in Hardinxveld te komen is beschreven in Bijlage 3 van de NRD. De nadere onderbouwing is als volgt.

Het voldoen aan het doelbereik (waterafvoer- en aanvoer opgave, effect op de opgave van de keringen) is niet meegenomen in de afweging, omdat de tracés zich hierin onderling niet of nauwelijks onderscheiden en voldoen aan de eisen. Wat betreft robuustheid en adaptiviteit onderscheiden de mogelijke alternatieven bij de locatie Hardinxveld zich onderling ook niet; deze thema's zijn wel van belang bij de afweging tussen de locaties Groot-Ammers en Hardinxveld.

Binnen de locatie Hardinxveld zijn de tracés op onderstaande criteria beoordeeld, waarbij gebleken is dat een aantal onderscheidend is, maar een aantal ook niet, ondanks dat het een belangrijk criterium is. Draagvlak is bijvoorbeeld een belangrijk criterium, echter gebleken is dat alle tracés impact hebben op particuliere eigendommen en woongenot, waardoor bij alle tracés het draagvlak zijn beperking kent. Daarmee blijft het een belangrijk criterium, maar is het niet onderscheidend.

De mogelijke alternatieven (tracés A t/m G) zijn beoordeeld op onderstaande criteria, waarbij voor de redeneerlijn de volgende criteria bijdragen aan de onderbouwing van de kansrijke tracés die onderscheidend en/of van belang zijn in de afweging:

- impact op gebruiksfuncties;
- technische uitvoering;
- impact en kansen voor ruimtelijke ordening/milieueffecten;
- betaalbaarheid;
- meekoppelkansen;
- planning.

Figuur 2. Ligging van de tracés

Zoals in bijlage 3 van de NRD aangegeven vallen tracés F en G af in verband met de technische uitvoering/complexiteit, de aanvullende maatregelen aan het Kanaal van Steenenhoek en de daarmee gepaard gaande substantieel hogere kosten en de impact op de planning.

Binnen de tracés A t/m E zijn de technische uitvoering, kosten (betaalbaarheid)¹ en meekoppelkansen en duurzaamheid belangrijk, maar zeer beperkt onderscheidend. Effecten op verschillende gebruiksfuncties en op natuur zijn wel onderscheidend en daarom is daar meer gewicht aan gegeven om de afweging te maken van mogelijke naar kansrijke tracés.

Gebruiksfunctie (verblijfsrecreatie) woningen:

Bij de locatie Hardinxveld is het mogelijk om een alternatief te kiezen waarbij geen (recreatie)woningen of in aanbouw zijnde woningen gesloopt hoeven te worden of onherroepelijke bouwvergunningen teruggedraaid hoeven te worden. Dit is een belangrijk criterium gezien de impact op bewoners en daarom zwaar meegewogen. Mede hierdoor zijn de tracés A (drie woningbouwpercelen), het noordelijk deel van tracé B en tracé D afgevallen.

Indieners van de zienswijzen hebben aangegeven dat te weinig rekening is gehouden met het effect op het woongenot in geval van tracés C en E. Waterschap Rivierenland realiseert zich dat in alle gevallen de boezem grote impact heeft, zowel op de Giessenzoom, het landelijk gebied ten zuiden van de Parallelweg als op het woongenot van de aan weerszijden van de boezem gelegen woningen en bewoners daarvan.

Waterschap Rivierenland heeft in acht genomen dat de tracés C en E effect hebben op het woongenot van de naastgelegen woningen en bewoners. Echter ook tracés A, B en D hebben effect op het woongenot van de naastgelegen woningen en bewoners. In die zin onderscheiden deze tracés zich niet van elkaar op dit aspect. Bij tracés A, B en D wordt daarnaast de essentie van de bewoning zelf geraakt. Bij tracé A is de opheffing van twee onherroepelijke bouwvergunningen nodig, bij tracé B de sloop van vijf verblijfsrecreatiewoningen in de Giessenzoom en bij tracé D de sloop van één woning aan de Parallelweg omdat de ruimte niet groot genoeg is voor de aanleg van de boezem. Deze argumenten dragen bij aan het laten afvallen van tracés A, B en D.

In de nadere uitwerking wordt samen met de belanghebbenden onderzocht, op welke wijze bij de uitwerking van de kansrijke alternatieven het woongenot (deels) terug gebracht kan worden door bijvoorbeeld inpassingsmaatregelen of andere maatwerkmaatregelen.

NatuurNetwerkNederland (NNN):

Geen effect op het natuurgebied van het NatuurNetwerkNederland (NNN-gebied) is positief bij tracé A. Bij tracé C en E is een deel van het NNN-gebied nodig; dat is een negatief effect. Dit negatieve effect kan bij tracé C worden vermeden door het zuidelijke deel van tracé te wijzigen richting tracé B. Op deze manier is er ook een kansrijk alternatief dat het NNN-gebied ontziet. Bij tracés C en E kan de ingreep in het landschap overigens ook worden benut voor versterking van het NNN in combinatie met mitigerende en compenserende maatregelen. Bij tracé A is dat minder voor de hand liggend gezien de afstand tot het bestaande NNN-gebied.

Nadere duiding afvallen Tracé A

Indieners van zienswijzen hebben verschillende vragen gesteld over het afvallen van tracé A. Een nadere duiding is als volgt:

Specifiek voor tracé A geldt dat er publieke functies liggen, namelijk natuurgebied in de Giessenzoom (eigendom van het Waterschap Rivierenland), een voetbalvereniging en een volkstuintencomplex (eigendom gemeente Hardinxveld-Giessendam). Indieners van zienswijzen beschouwen dit als positief punt van tracé A, omdat minder particuliere grond aangekocht hoeft te worden. Voor tracé A

---

¹ De kosten betreffen de totale investeringskosten voor het boezemgemaal en de boezem zelf, inclusief de kosten voor grondaankoop, aankoop en sloop van (recreatie)woningen, vergoeding voor het opheffen onherroepelijke bouwtitels, verplaatsen van recreatiefuncties, kunstwerk ter plaatse van NuBuiten etc.

geldt echter dat voor de verplaatsing van de publieke functies ook aankoop van particuliere grond nodig is voor compensatie van de voetbalvereniging, volkstuintencomplex en het natuurgebied. Voor tracé A is het terrein van het volkstuintencomplex in alle gevallen nodig, waardoor deze verplaatst moet worden, wat een negatief effect is voor de gebruikers. Indieners van de zienswijzen hebben aangegeven dat er optimalisatiemogelijkheden zijn wat betreft de voetbalvelden. Een eerste optimalisatie die wordt genoemd is het verplaatsen van één voetbalveld naar de korfbalvereniging; er zijn namelijk berichten dat deze mogelijk gaat verhuizen. Deze verplaatsing blijkt hoogst onwaarschijnlijk, omdat bewoners en de gemeenteraad geen optie zien in de voorgestelde locatie nabij sporthal Appelgaard. Dit in beschouwing nemend is de verplaatsing van in ieder geval één maar waarschijnlijk twee voetbalvelden noodzakelijk, bijvoorbeeld naar de oostzijde van de nieuwe boezem. Hiervoor is aankoop van particuliere agrarische grond nodig. Een andere optimalisatie is om de boezem naar de oostzijde van voetbalvelden af te buigen; dan is geen verplaatsing van voetbalvelden nodig, maar wel aankoop van particuliere agrarische grond. Er is dus in alle gevallen aankoop van particuliere grond nodig, net als bij de andere tracés. Zoals aangegeven in de NRD blijft in alle gevallen het opheffen van onherroepelijke bouwbesluiten voor het bouwen van woningen/ in aanbouw zijnde woningen en verplaatsing van het volkstuintencomplex nodig. Dit zijn de belangrijkste argumenten om tracé A af te laten vallen.

In de geldende Structuurvisie van Hardinxveld-Giessendam is geen stedelijke ontwikkeling in oostelijke richting opgenomen. In het kader van de Omgevingsvisie vormt de gemeente zich thematisch een oordeel over de gewenste gebiedsontwikkeling. Ten aanzien van het thema sport/recreatie is het niet onlogisch dat de gemeente afwijzend staat tegenover een ruimtelijke ingreep, zoals tracé A, die ten koste gaat van het sportcomplex en volkstuinten en ontwikkelingsmogelijkheden beperkt.

Nadere duiding afweging afvallen alternatief Groot-Ammers West

De beoordeling van het alternatief Groot-Ammers West leidde eerder tot de redeneerlijn vanuit de onderscheidende criteria dat ten opzichte van Groot-Ammers Sluis:

- Het ruimtebeslag groot is, omdat een geheel nieuwe boezem wordt aangelegd;
- Dit heeft negatieve impact op het polderlandschap;
- Het landbouwgebied wordt doorsneden; door het grote ruimtebeslag en de bedrijfsstructuur ontstaat groot negatief effect op de bedrijfsvoering van de landbouwbedrijven;
- Er wordt geen bestaande kadeopgave opgelost, maar er worden nieuwe kades aangelegd. De Ammerse kade moet dan alsnog worden versterkt, waarvoor ook ruimte nodig is (agrarische grond);
- Bij Groot-Ammers West wordt een grote oppervlakte van het beschermde weidevogelgebied geraakt en wordt het weidevogelgebied doorsneden;
- Het polderwatersysteem wordt doorsneden, waardoor forse extra maatregelen nodig zijn (poldergemaal, afvoersloten);
- De kosten van Groot-Ammers West zijn hoger dan van Groot-Ammers Sluis.

Hier tegenover staat de aanzienlijke impact op de woonomgeving, de cultuurhistorie en het dorpsgezicht van Groot-Ammers in het geval van Groot-Ammers Sluis. Daarnaast viel hiermee het alternatief af waarbij geen sloop van woningen nodig is. Om deze redenen is alsnog besloten om Groot-Ammers West volwaardig als kansrijk alternatief mee te nemen in het MER. Dit is een wijziging in de NRD.

2.2 Schetsontwerp Groot-Ammers Sluis

Er zijn verschillende vragen gesteld over de breedte van de Ammerse boezem. De breedte van de Ammerse boezem, inclusief de kades en teensloten aan weerszijden is op basis van de voorlopige berekeningen bepaald op 100 tot 120 meter. Hierbij is het uitgangspunt dat er dijksloten en groene kades aan weerszijden komen te liggen die voldoen aan de normen, en in de Ammerse boezem is een onderwatertalud van 1:4 aanwezig. Dit flauwe talud is nodig om te voorkomen dat de kades instabiel worden, ook onder extreme omstandigheden. Deze extreme omstandigheden kunnen zich bijvoorbeeld voordoen als tijdens een periode van veel neerslag het peil sterk daalt in de Ammerse boezem omdat het gemaal volop gaat draaien. Daarnaast is bij de berekening uitgegaan van ontwerpnormen die het waterschap voor nieuwe watergangen hanteert, onder andere ten aanzien van de toegestane stroomsnelheid van het water en de mate waarin verhang optreedt in het boezemstelsel.

Op verschillende locaties wordt in de nadere uitwerking van het schetsontwerp van Groot-Ammers met maatwerk een smallere boezem gerealiseerd, omdat het duur en maatschappelijk ongewenst is om de brede boezem aan te leggen. Een mogelijkheid hiervoor is bijvoorbeeld het plaatsen van damwanden in de kade, waardoor een steil onderwatertalud mogelijk is en slechts een smalle kade nodig is. Dit wordt onder andere onderzocht ter plaatse van de eerste en tweede molen aan de Molenkade, en bij private tuinen.

Bij de boezemlandjes is de situatie ook afwijkend. Aan de zijden van de boezemlandjes liggen de kades ter plaatse van de Kerkstraat en de Ammerse kade, deze worden niet verplaatst. Gezien de bebouwing van de Ammerse kade is daar geen ruimte voor verbreding, zodat er damwanden worden geplaatst in (dit deel van) de Ammerse kade. Daardoor is een deel van de boezemlandjes nodig voor enkel de waterbreedte van de boezem ter plaatse, die naar verwachting ca. 50 tot 70 meter breed is.

2.3 Overlast tijdens de realisatie- en gebruiksfase

De **realisatie** van een gemaal leidt tot overlast voor de omgeving. Denk hierbij aan tijdelijke verkeersmaatregelen, trillingen en geluid als gevolg van zwaar verkeer, manoeuvreer bewegingen en werkzaamheden zoals het plaatsen van damwanden en heipalen. Deze overlast wordt zo veel als mogelijk voorkomen en moet voldoen aan richtlijnen en wettelijke eisen, hetgeen gebeurt in samenwerking met de aannemer die het werk gaat uitvoeren. Er zijn richtlijnen (SBR-A en SBR-B) die specifiek duiden hoe om te gaan met trillingen. Op hoofdlijn houden die in dat voorafgaand aan de werkzaamheden en als de uitvoeringsmethode bepaald is, een risicoanalyse omgevingsbeïnvloeding, trillingspredicties en/of schadepredicties uitgevoerd wordt door een gespecialiseerd bureau. Dit geeft uitsluitel over de risico's en de te nemen beheersmaatregelen en monitoring.

Beheersmaatregelen kunnen zijn het drukken van damwanden in plaats van heien of trillen. Afhankelijk van de uitkomsten van de risicoanalyse kunnen tijdens de uitvoering trillingsmetingen aan naastgelegen panden worden uitgevoerd, zodat gemonitord kan worden of de grenswaarden worden overschreden. Voorts kan een nulmeting worden uitgevoerd aan de risicovolle objecten, wat bijdraagt aan de onderbouwing bij eventuele schade.

Daarnaast worden er eisen gesteld aan trillingen en geluid in de **gebruiksfase**. Het ontwerp van het gemaal dient zodanig te zijn dat aan deze eisen wordt voldaan. Dit ontwerp wordt in de komende fasen nog nader uitgewerkt.

Op hoofdlijnen geldt het volgende. Het nieuwe gemaal zal een elektrisch gemaal zijn en wordt uitgevoerd met naar verwachting vier (bij een gemaal van 1200 m³/min) tot zes (bij een gemaal van 1800 m³/min) pompen. De pompen staan ondergronds/onder water opgesteld en zijn voorzien van elektromotoren. In het (minst gunstige) geval van bovengronds opgestelde elektromotoren hebben

de 6 pompen op vol vermogen op één meter afstand van de pomp een geluidsniveau van 80 dBA in. Dat is ongeveer het geluidsniveau van een stofzuiger. Het gemaal gebouw zal de geluidemissie naar buiten grotendeels opheffen. In het ontwerp worden eisen gesteld aan de geluidsemmissie en bij oplevering worden deze eisen geverifieerd.

Een gemaal valt onder industrielawaai. Hierbij horen de volgende eisen uit het Activiteitenbesluit milieubeheer:

Het langtijdgemiddelde beoordelingsniveau mag op de gevels van de woningen niet meer bedragen dan 50, 45 en 40 dB(A) in respectievelijk de dag-, avond- en nachtperiode. Het maximale geluidniveau (piekgeluiden) mag op de gevels van de woningen niet meer bedragen dan 70, 65 en 60 dB(A) in respectievelijk de dag-, avond- en nachtperiode.

Omdat de werking van een gemaal overdag in principe hetzelfde is als 's nachts zullen de waarden van de dagperiode hetzelfde zijn als de nachtperiode.

Infrasoon geluid is laagfrequent geluid, met een frequentie van 0 tot 25 Hz. Theoretisch kan infrason geluid optreden dat afkomstig is van de pompen van het gemaal. Omdat de fundering van het gemaal inclusief de slakkenhuizen waarin de pompen staan uit beton bestaat, is het niet waarschijnlijk dat het zich via de grond voortplant. Met de keuze van de materialen in de gevel van het gebouw kan de emissie voor de omgeving beperkt of geëlimineerd worden. Omdat het gemaal dichtbij de bebouwde omgeving ligt, zal in de planuitwerking infrason geluid nader worden onderzocht.

Een deel van de Alblasserwaard is door de provincie aangewezen als Stiltegebied in de Omgevingsverordening Zuid-Holland. De boezems van de locaties Groot-Ammers Sluis en West liggen in dit gebied en zal bij keuze van deze locatie een criterium zijn.

Stankoverlast bijvoorbeeld als gevolg van verzameld kroosvuil is een ander punt van aandacht. Bij de nadere uitwerking wordt uitgewerkt, welke maatregelen worden genomen tegen stankoverlast.

2.4 Gebiedsproces voor het bepalen van het Voorkeursalternatief

Het Algemeen Bestuur herbevestigt of heroverweegt in november de keuze voor een boezemgemaal in Hardinxveld en het Dagelijks Bestuur zal vervolgens op basis van de gekozen lijn een ontwerp locatiebesluit nemen in december 2020. Gedeputeerde Staten van de provincie Zuid-Holland geven het MER Fase 1 vrij, waarna de ontwerp-locatiekeuze met het bijbehorende MER fase 1 ter visie wordt gelegd, en waarop zienswijzen kunnen worden ingediend. Daarna wordt de Locatiekeuze vastgesteld, waarbij de ingediende zienswijzen worden meegenomen in het besluit.

Vervolgens wordt de exacte ligging van het tracé van het boezemkanaal en de locatie van het gemaal – het Voorkeursalternatief - bepaald in een nog nader in te vullen **gebiedsproces**. Hierin worden de belanghebbenden, zoals bewoners, eigenaren, belangenorganisaties en medeoverheden gevraagd om deel te nemen en hun belangen en wensen op tafel te leggen. De effecten van de verschillende varianten worden in beeld gebracht. Hierover gaan we in gesprek en bepalen dan zo veel mogelijk in gezamenlijkheid de ligging en maatregelen rondom het tracé (binnen wettelijke kaders). Belangen en wensen kunnen bijvoorbeeld zijn: het volgen van eigendomsgrenzen in het agrarisch gebied, het gezamenlijk bepalen van watercompensatie, maatregelen om het woongenot terug te brengen, kavelruilopties bespreken en de potentie van gelijktijdig realiseren van meekoppelkansen door derden bespreken. Het door het Dagelijks Bestuur vastgestelde ontwerp-Voorkeursalternatief wordt ook ter visie gelegd.

Het Voorkeursalternatief wordt nader uitgewerkt en in een ontwerp-Projectbesluit (Omgevingswet)² vastgelegd. Dit is het formele rechtsgeldige document met het definitieve ontwerp en ruimtebeslag. Het ontwerp-Projectbesluit wordt samen met het door de provincie Zuid-Holland vrijgegeven MER fase 2 gecoördineerd door de provincie Zuid-Holland ter visie gelegd. Gedeputeerde Staten van de provincie Zuid-Holland geeft goedkeuring aan het Projectbesluit (waarbij de ingediende zienswijzen worden meegenomen in het besluit). Dit goedkeuringsbesluit wordt ook ter visie gelegd en hierop is beroep mogelijk bij de Raad van State.

---

² Of er inderdaad een Projectbesluit of toch nog Projectplan Waterwet wordt opgesteld is afhankelijk van de datum inwerkingtreding Omgevingswet, vooralsnog 01-01-2022.

3 Beantwoording ingediende zienswijzen

3.1 Zienswijze 01

Zienswijze kenmerk	Samenvatting zienswijze NRD	Reactie	Aanvulling / wijziging NRD
ZW_01_A	Ad 1. U geeft aan dat u graag de inpassing van de natuurijsbaan Groot-Ammers terugziet in de verkenning van de alternatieven, deze meerwaarde voor totale inrichting in het gebied is nu niet terug te vinden in de NRD. De kans op natuurijs zal door de extra waterstroming in een verdiepte boezem erg verminderen, waardoor het bestaansrecht van de IJclub De Telegraaf direct verminderd.	Bij de nadere uitwerking van het alternatief Groot-Ammers Sluis houden we rekening met het terugbrengen van een nieuw gebouwfaciliteit voor de IJclub. Het effect van de maatregelen op de ijsvorming wordt onderzocht in het MER. In de planuitwerkingsfase wordt, afhankelijk van de mate van effect, in overleg getreden met o.a. de IJvereniging en de gemeente over de wensen en aspecten van een eventuele nieuwe ijsbaan en de locatie daarvan.	Expliciet effect op natuurijs in MER benoemen, als onderdeel van het criterium 'recreatie'
ZW_01_B	Ad 2. U geeft aan dat u graag ziet dat er alternatieven voor de huidige natuurijsbaan meegenomen worden in de verkenning, waarbij ook de effecten op deze alternatieven meegenomen worden in de MER. De voorkeur van de IJclub De Telegraaf ligt bij een ondiepe landijsbaan ter hoogte van gemaal Graafland en de 1e molen.	Zie beantwoording ZW_01_A.	Expliciet effect op natuurijs in MER benoemen, als onderdeel van het criterium 'recreatie'

ZW_01_C	Ad 3. U geeft aan dat u graag inzicht zou willen in het klanteisoverzicht (KES) en dat u behoefte heeft aan een keukentafel gesprek op korte termijn.	In de uitwerking van het alternatief Groot-Ammer's Sluis en de planuitwerkingsfase, worden de specifieke klanteisen met de betrokkenen besproken en waar nodig aangepast. Inmiddels heeft een gesprek met u plaatsgevonden.	
---------	---	---	--

3.2 Zienswijze 02

Zienswijze kenmerk	Samenvatting zienswijze NRD	Reactie	Aanvulling / wijziging NRD
ZW_02_A	Ad 1. U vraag zicht af of de bemeten toekomstige wateropgaven Nieuwe Overwaard van 1800m ³ /min afvoer en 440 m ³ /min aanvoer niet té ruim bemeten zijn.	De toekomstige afvoercapaciteit van 1800 m ³ /minuut en aanvoercapaciteit van 440 m ³ /min zijn gebaseerd op de laatste KNMI scenario's die ons ter beschikking staan. In het MER lichten we de onderbouwing van zowel de aan- als afvoercapaciteit toe, inclusief een beschouwing van de mate van robuustheid.	Onderbouwing wateropgaven opnemen in het MER
ZW_02_B	Ad 2. U geeft aan dat u het vreemd vindt dat de uitgangspunten en kerngetallen, m.b.t. ondergrond, ruimtebeslag kades en kabels en leidingen, na intensief onderzoek van een half jaar veranderd zijn t.o.v. de eerste keuze van twee gemalen. Ook vraagt u zich af of deze situatie zich niet nogmaals gaat voordoen als Groot-Ammer's intensiever onderzocht wordt.	In de preverkenningsfase van een half jaar lag de nadruk op de wateropgave voor het gebied. De globale inzichten van de ondergrond, Kabels en Leidingen bleken onvoldoende om de schetsontwerpen stabiel te maken. De diepgang van de nadere uitwerking is zodanig dat we verwachten dat het schetsontwerp stabiel is, zowel voor Hardinxveld als Groot-Ammer's.	
ZW_02_C	Ad 3. U geeft aan dat u transparantie m.b.t. de beoordelingscriteria en wegingsfactoren van de verschillende alternatieve tracés Hardinxveld (om uiteindelijk te komen tot drie kansrijke tracés) wenst, opdat dezelfde wegingsfactoren	De beantwoording hiervan is in paragraaf 2.1 afweging en criteria van de trechterprocessen terug te vinden.	Alternatief Groot-Ammer's West toevoegen aan de kansrijke alternatieven in het MER

	en beoordelingscriteria toegepast worden op de alternatieven bij Groot-Ammer.		
ZW_02_D	Ad 4. U geeft aan dat zowel het faseren als de mogelijkheid voor twee gemalen (zoals eerder aangegeven door het Waterschap) in alle opzichten meer voordelen biedt voor de toekomst dan één gemaal bij Groot-Ammer. De eerder zwaarwegende argumenten voor de plaatsing van twee gemalen in de Nieuwe Overwaard moeten worden meegenomen in de verdere verkenning.	De mate van adaptiviteit (in welke mate kan een alternatief inspelen op toekomstige omstandigheden) en flexibiliteit (in welke mate kan het alternatief op dit moment op onverwachte omstandigheden inspelen) van de alternatieven, waarin ook het faseren is opgenomen, wordt meegenomen in de afweging van de kansrijke alternatieven. Ook het effect van de kansrijke alternatieven op de waterstanden in de extreme situatie (o.a. veel neerslag) wordt meegenomen in de afweging van de kansrijke alternatieven. Dit is onderdeel van het beoordelingskader.	
ZW_02_E	Ad 5. U geeft aan dat het onduidelijk is waarom het Waterschap niet eerder gesproken heeft van een geschatte verbreding van de Ammerse Boezem naar 100-120m. U geeft een schatting (o.b.v. de capaciteit bij Kinderdijk van 1500 m ³ /min met een boezemwatergang van 30m breed en 5m diep) dat de Ammerse Boezem met 45m breed en 4m diep zou volstaan voor een capaciteit van 1800 m ³ /min.	<p>Het waterschap heeft in eerdere bijeenkomsten ook gesproken over de totale breedte van de boezem inclusief kades en teensloten van 100 tot 120 meter. De presentaties staan op de projectwebsite www.wsrl.nl/a5h. Dit is niet de breedte van de waterlijn. Helaas is dit tijdens de presentatie van 12 mei niet goed overgekomen. In het MER zal de maatvoering nader in beeld gebracht worden, waarbij ook de breedte van de waterlijn en de kades separaat duidelijk aangegeven wordt.</p> <p>Het is begrijpelijk dat u op basis van bestaande boezemwatergangen en boezemgemalen tot inschattingen komt voor de breedte van de nieuwe boezem. De volgende elementen dragen bij aan de breedte van de nieuwe boezem:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De nieuwe boezem Groot-Ammer is voor een afvoer van 1800 m³/min ontworpen, terwijl het Kokgemaal 1500 m³/min afvoert. Het J.U. Smitgemaal waar u naar verwijst heeft een capaciteit van 1350 m³/min. - Ontwerp van de boezem is gebaseerd op robuuste normen die bij bestaande boezems niet altijd worden gehaald. - Het talud van de nieuwe boezem dat onder water zit, is veel flauwer dan de taluds in het Achterwaterschap of het nieuwe Achterwaterschap. De reden hiervoor is dat er eisen aan worden gesteld om stabiliteit aan de naastgelegen kades te bieden. Om 	

		voldoende doorstroomoppervlakte te verkrijgen neemt de breedte toe. Zie ook paragraaf 2.2 schetsontwerp Groot-Ammer Sluis voor een nadere duiding van het ruimtebeslag	
ZW_02_F	Ad 6. N.a.v. de presentatie van het Waterschap ontvangt u graag een detailplattegrond waarbij duidelijk wordt aangegeven welke consequenties een verbreding van de Ammerse Boezem tot 100-120m breed zal hebben op de nabijgelegen woningen en gronden, zowel aan de kant van de Ammerse kade als aan de Sluis(/Voorstraat) kant.	In de nadere uitwerking van het alternatief Groot-Ammer wordt een schetsontwerp met meer detail ontworpen, waarin duidelijk de ligging van de waterbreedte en kades wordt aangegeven; deze worden met u gedeeld via de website van WSRL en op de informatieavonden in juli 2020 en begin september 2020.	
ZW_02_G	U geeft aan dat hangende een nader onderzoek naar het kansrijke alternatief Groot-Ammer Sluis 1800 en een transparante en inzichtelijke weging op basis van dezelfde factoren/criteria als in de Hardinxveldse optie, dient vastgehouden te worden aan de zwaarwegende factoren voor de keuze van 2 gemalen.	Zie hiervoor de beantwoording in ZW_02_C en ZW_02_D	

3.3 Zienswijze 03

Zienswijze kenmerk	Samenvatting zienswijze NRD	Reactie	Aanvulling / wijziging NRD
ZW_03_A	U geeft aan dat er onvoldoende is onderbouwd waarom andere alternatieven zoals het alternatief Groot-Ammer West is afgefallen.	zie beantwoording in paragraaf 2.1 waarbij is aangegeven dat Groot-Ammer West opgenomen wordt als alternatief voor de keuze locatiebesluit.	Groot-Ammer West wordt als alternatief uitgewerkt in het MER
ZW_03_B	U geeft aan dat het Waterschap volgens u onvoldoende zorg en aandacht besteed aan de direct belanghebbenden/omwonenden bij de uitvoering van projecten (o.a. kadeversterking en	In het Participatieplan dat als bijlage aan de NRD is toegevoegd is uiteengezet, dat het Waterschap de bewoners en belanghebbenden heeft geïnformeerd en betrokken heeft bij de verkenning o.a. met een kennisgeving, informatieavonden en meedenktafels. Het	

	<p>vernieuwing gemaal Liesveld-Graafland). U vraagt zich af hoe het Waterschap de participatie in praktijk gaat brengen a.g.v. de instelling van de nieuwe Omgevingswet.</p> <p>U vraagt zich af waarom u als direct belanghebbende niet persoonlijk bent benaderd.</p>	<p>alternatief Groot-Ammers Sluis wordt in de periode (april-september 2020) nader uitgewerkt. Hierbij wordt, waar mogelijk rekening gehouden met de wensen van belanghebbenden. De schetsontwerpen worden via de website en in een bijeenkomst begin juli gedeeld met de betrokkenen en belanghebbenden. De schetsontwerpen worden met directbetrokkene besproken, voordat deze in een algemene bijeenkomst worden gedeeld.</p>	
ZW_03_C	<p>U geeft aan dat er geen duidelijkheid is over hoe de breedte van de boezem wordt bepaald, dat deze breedte niet uit de NRD blijkt, en op welke wijze deze verbreding uw eigendommen gaat beïnvloeden. Daarnaast heeft het Waterschap u onvoldoende meegenomen in de procesgang rondom de verbreding, ondanks meerdere gemaakte beloftes.</p> <p>Bij Hardinxveld wordt rekening gehouden met bestaande bebouwing, hoe zit dat dan met onze grond en mogelijk onze woning?</p>	<p>Het klopt dat in de NRD de breedte van de boezem niet is opgenomen. De reden hiervoor is dat ten behoeve van het MER een gedetailleerder ontwerp gemaakt wordt van de boezem en de bijbehorende kades, inclusief de impact op o.a. eigendommen en andere effecten van directbetrokkene. Nieuwe schetsontwerpen worden gedeeld met directbetrokkene, voorafgaand aan een informatiebijeenkomst.</p>	
ZW_03_D	<p>U wilt meegeven dat er achterop uw perceel nog een rioolaansluiting aanwezig is, u heeft wellicht plannen om hier een woning te plaatsen. Het Waterschap wordt aansprakelijk gesteld voor eventuele planschade.</p> <p>Ook stelt u het Waterschap aansprakelijk voor eventuele schade, in welke vorm dan ook, a.g.v. de uitvoering van de werkzaamheden t.b.v. de aanpassing Ammerse Boezem.</p>	<p>Het Waterschap bedankt u voor deze informatie. Deze was reeds bekend. Mocht eigendom van directbetrokkene nodig zijn of daaraan negatieve effecten optreden, dan zijn daarvoor o.a. planschade en nadeelcompensatie regelingen van toepassing. Uiteraard proberen wij schade aan eigendommen tijdens de uitvoering zoveel mogelijk te voorkomen.</p>	
ZW_03_E	<p>U geeft aan dat het uit de NRD niet duidelijk wordt of de gemaalcapaciteit van het vernieuwde gemaal Liesveld-Graafland vergroot wordt. Ook vraagt u zich af welke gevolgen een eventueel groter debiet van het poldergemaal, en de</p>	<p>Het poldergemaal Liesveld-Graafland, nabij uw woning, is een van de poldergemalen die op de Ammerse boezem afvoert. Dit poldergemaal is recent vernieuwd waarbij rekening gehouden is met klimaatontwikkelingen. Bij het ontwerp van de verbreding van de boezem blijft dit poldergemaal behouden en wordt niet vergroot.</p>	

	combinatie van stroming als gevolg van het nieuwe boezemgemaal heeft op uw oevers.		
ZW_03_F	U geeft aan dat er uit de toetsing (2012/2014) van het Waterschap blijkt dat de kades langs de Ammerse Boezem op veel plekken afgekeurd zijn en dat versteviging lastig is i.v.m. de slappe ondergrond. Uit de NRD blijkt niet duidelijk of er een afweging gemaakt wordt of de kades langs de verbrede Ammerse Boezem de toename in afvoercapaciteit en stroomsnelheden wel aan zouden kunnen en of het niet beter zou zijn om in Hardinxveld een nieuw boezemkanaal, inclusief stevige en duurzame kades aan te leggen.	Bij de nadere uitwerking van het ontwerp van de Ammerse boezem worden maatregelen genomen om de bestaande kades waar nodig te verstevigen met oeverbescherming. Nieuwe kades, zowel voor het alternatief in Groot-Ammerz als in Hardinxveld, voldoen aan de ontwerpuitgangspunten en veiligheidsnormen (Omgevingswaarden veiligheid per regionale kering, vastgelegd in Bijlage II, ontwerp Zuid-Hollandse Omgevingsverordening).	
ZW_03_G	U geeft aan dat er uit de NRD niet duidelijk wordt of het Waterschap wel rekening houdt met de eisen van de primaire keringen, of het al duidelijk is hoe hoog en breed de dijk moet worden en hoe het profiel van de drukke weg eruit komt te zien.	Het Waterschap houdt rekening met de eisen en normen van de primaire en regionale keringen. In het ontwerp zorgen we dat we voldoen aan de eisen die vanuit het belang van de primaire waterkeringen hieraan worden gesteld. Bij het ontwerpen van de civiele onderdelen wordt rekening gehouden met een verwachte maatgevende waterstand in 2125 en een mogelijke toekomstige dijkverzwaring. Hoe hoog en hoe breed een eventueel toekomstige dijk ter plaatste wordt is geen onderdeel van dit ontwerp. Over de variantenstudie naar de Rondweg Groot-Ammerz zijn we in overleg met de gemeente Molenlanden. Mogelijk heeft dit invloed op het weg- en dijk-/kadeprofiel.	

3.4 Zienswijze 04

Zienswijze kenmerk	Samenvatting zienswijze NRD	Reactie	Aanvulling / wijziging NRD
ZW_04_A	U geeft aan dat u transparantie behoeft op de wegingsfactoren en argumenten voor het laten afvallen van tracés A en B bij Hardinxveld.	De argumenten zijn weergegeven in de redeneerlijn, bijlage 3 NRD. In paragraaf 2.1 Afweging en criteria van de trechterprocessen is hier ook een nadere duiding van gegeven	
ZW_04_B	<p>U geeft een aantal argumenten waarom tracé A volgens u nog steeds mogelijk is:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dit tracé ligt voornamelijk op publieke grond. - Het is vervelend om de volkstuintjes te verplaatsen, maar niet onmogelijk. - De bouw op percelen is aangevangen nadat bekend werd dat er mogelijk een boezemkanaal zou komen. - Het voetbalveld kan mogelijk verplaatst worden. - De impact op de bedrijfsvoering van NuBuiten is vervelend, maar daarmee is het tracé nog niet onmogelijk. - De gemeente heeft nog geen visie of beleid ontwikkeld voor mogelijke stedelijke ontwikkeling in oostelijke richting, dit lijkt dus een gelegenheidsargument. <p>Daarnaast geeft u aan, dat zich er bij dit tracé een meekoppelkans voordoet om de (zeer ongelukkige en onveilige) toegangsweg veiliger te maken.</p>	<p>In paragraaf 2.1 is ingegaan op de afweging voor het afvallen van tracé A. Voorts:</p> <p>De vergunning voor de bouw is verleend omdat er geen planologische weigeringsgrond voor de verlening van aangevraagde omgevingsvergunningen (zogeheten gebonden beschikking) aanwezig was.</p> <p>De impact op NuBuiten is geen doorslaggevend argument geweest om tracé A af te laten vallen (zie ook paragraaf 2.1). De meekoppelkans wat betreft de toegangsweg naar NuBuiten (Giessenzoom-Parallelweg) is bekend bij Waterschap Rivierenland; indien tracé A kansrijk zou zijn, zou deze kans nader zijn beschouwd. Ook zonder beleid of visie kan worden vastgesteld dat de aanleg van een boezemkanaal op dit tracé fysiek de ontwikkelingsmogelijkheden in oostelijke richting beperkt, los van over welke functies het dan gaat. In het kader van de Omgevingsvisie denkt de gemeente Hardinxveld-Giessendam na over de ontwikkeling van diverse thema's in het betreffende gebied ten oosten van de Sluisweg, waaronder recreatie en sport.</p>	
ZW_04_C	U geeft een mogelijke combinatie aan van tracés B en C (ter hoogte van de Parallelweg), waarbij de permanente woningen en het recreatiegebied langs de Giessen gespaard	Het Waterschap weegt het slopen van vijf verblijfsrecreatiewoningen in geval van tracé B zwaar in de afweging. Het Waterschap erkent, dat een nieuwe boezem langs de bestaande woningen langs tracé C effect heeft op het woongenot, maar hierin onderscheidt tracé C zich	

	kunnen blijven. Ook geeft u aan dat de trechtering van tracés volgens u blijkt geeft dat het Waterschap recreatie boven permanent woongenot prefereert.	niet van andere tracés. In de nadere uitwerking zal in overleg met bewoners worden bepaald op welke wijze inpassing en compensatie kan bijdragen aan het terugbrengen van het woongenot.	
ZW_04_D	U geeft aan dat de situatie op de Parallelweg 122/-123/-123A/-124 te Hardinxveld-Giessendam een gecombineerd belang betreft van 3 gezinnen en hobby's met onderlinge hulp en zorg, waarbij het grondbezit (schapen) en de locatie (kapsalon op Parallelweg 124) van doorslaggevend belang zijn tegen de keuze voor tracé C.	Indien wordt gekozen van alternatief Hardinxveld zal in een gebiedsproces met inwoners, belanghebbenden, en medeoverheden het ontwerp van het uiteindelijke tracé tot stand komen. Hierbij worden ook de belangen en wensen van bewoners, eigenaren, huurders en pachters in het gebied meegenomen.	
ZW_04_E	U geeft aan dat de realisatie van tracé C ten koste zal gaan van grasland en kwetsbaar natuurgebied (NNN-gebied), maar vooral van het woongenot, de leefomgeving, de rust en ruimte van drie gezinnen (zeker in combinatie met realisatie verbreding A-15 (fijnstof) en plaatsing van windmolens langs de A15 (horizonvervuiling)).	De benoemde effecten van tracé C op woon- en leefomgeving en natuur worden in het MER uitgewerkt en daarmee meegenomen in de afweging voor het locatiebesluit. Overigens speelt bij alle tracés dat de boezem effect op woongenot kan hebben voor de aangrenzende woningen en bewoners.	
ZW_04_F	U stelt, getoetst op de vereisten van proportionaliteit en subsidiariteit, dat deze NRD niet door de beugel kan: - Proportionaliteit: "Het afvoeren van water is de eeuwenoude taak van een Waterschap geweest, maar door klimaatverandering niet langer vanzelfsprekend belang. Natuurbescherming en eigendomsrecht zijn dat onverminderd wel." - Subsidiariteit: "Water afvoeren dient over publieke grond plaats te vinden temeer omdat er geen goede argumenten (meer) zijn om dat over private grond te doen."	Zorgdragen voor voldoende water, maar niet te veel, voor de verschillende functies in een gebied is een wettelijk taak van het Waterschap, vastgelegd in de regionale normen voor wateroverlast die de provincie heeft vastgelegd in de Omgevingsverordening. Als gevolg van klimaatverandering worden naast afvoeren van water ook andere opties onderzocht en toegepast, passend bij het vasthouden van water. Dat water alleen over publieke grond afgevoerd dient te worden kunnen wij in zijn algemeenheid niet onderschrijven. Noodzakelijke aanpassingen van het watersysteem kunnen met zich meebrengen dat inbreuk moet worden gemaakt op private gronden, na zorgvuldige inventarisatie en afweging van belangen.	

ZW_04_G	Toename in recreatie in welke vorm dan ook (fietsen, wandelen, varen) zal volgens u een sterke vermindering van de rust veroorzaken, dit wijst u dan ook af.	Op dit moment is recreatie geen onderdeel van de scope. Indien wordt gekozen voor de locatie Hardinxveld zal in een gebiedsproces het uiteindelijke tracé worden vastgesteld. Wensen vanuit de belanghebbenden, waaronder u, andere bewoners, de gemeente, worden dan verder uitgewerkt. De gemeente Hardinxveld-Giessendam ziet kansen in bijvoorbeeld extensieve wandelrecreatie ten behoeve van bevordering van de volksgezondheid.	
ZW_04_H	U stelt dat, op basis van gegevens m.b.t. de verkoop van percelen en woning in de afgelopen jaren, het Waterschap en de gemeente had kunnen anticiperen op de huidige situatie en verkenning. Door deze meekoppelkansen na te laten voldoen de huidige opties niet aan de testellen eisen van behoorlijk bestuur.	Het is inderdaad jammer dat er recent een grondtransactie heeft plaatsgevonden van het Waterschap naar u als particulier, terwijl deze grond mogelijk nodig is voor de nieuwe boezem. Het was destijds nog niet bekend dat deze verkenning met een brede set aan mogelijke alternatieven zou gaan plaatsvinden, waardoor het Waterschap die grond weer nodig zou hebben. De gemeente heeft bij de totstandkoming van het bestemmingsplan aan de Parallelweg (de bouw van de vrijstaande woningen) het Waterschap betrokken bij het wettelijk verplichte vooroverleg en ook bij de aanvraag om omgevingsvergunningen hebben zowel aanvragers als gemeente contact gehad met het Waterschap. Bij het Waterschap was op dat moment onvoldoende duidelijkheid om over te gaan tot aankoop van de betreffende grond.	
ZW_04_I	U geeft aan dat het vele malen zinvoller is om het gehele gebied te bezien en te ontwikkelen in samenhang met de verbreding van de A15 en de mogelijke plaatsing van windmolens, waarbij het Waterschap, de gemeente en Rijkswaterstaat er samen voor kunnen zorgen? voor woongenot van de inwoners.	Zie voor beantwoording van deze vraag paragraaf 2.4 gebiedsproces voor het bepalen van het voorkeursalternatief.	

3.5 Zienswijze 05

Zienswijze kenmerk	Samenvatting zienswijze NRD	Reactie	Aanvulling / wijziging NRD
ZW_05_A	Ad 1. U heeft een enorm verschil geconstateerd (een dubbeling in breedte) tussen de presentatie van de verbreding van de Ammerse Boezem in 2019 en zoals gepresenteerd in 2020. U vraagt zich af waar dit verschil vandaan komt.	Tijdens voorgaande bijeenkomsten is ook het ruimtebeslag van 100 tot 120 m gecommuniceerd voor de 1.800 m ³ /min boezem. De presentaties van de bijeenkomsten uit 2019 zijn te vinden op de projectwebsite www.wsrl.nl/a5h . De toelichting hierop is in paragraaf 2.2 te vinden.	
ZW_05_B	Ad 1. De impact van het ruimtebeslag van een boezem van 100-120m breed op de omgeving is enorm (o.a. op het historisch pand te Sluis 41), deze verbreding is voor omwonenden onacceptabel.	Het Waterschap ziet dat de verbreding van de boezem impact heeft op de omgeving. Bij de uitwerking van de kansrijke alternatieven voor de locatiekeuze wordt het effect - op de omgeving samen met andere effecten - onderzocht in het MER en meegewogen in de locatiekeuze. Indien wordt gekozen voor de locatie Groot-Ammerse Sluis zal in overleg met belanghebbenden worden onderzocht, welke inpassingsmaatregelen de effecten kunnen verzachten. Mocht alsnog blijken dat sprake is van waardevermindering, dan kan men gebruik maken van wettelijke schaderegelingen, zoals planschade en/of nadeelcompensatie.	
ZW_05_C	Ad 2. U geeft aan dat zowel de bouw als het in bedrijf zijn van het gemaal zal zorgen voor (o.a. infrasone) trillingen, uit de NRD wordt niet duidelijk, hoe ervoor gezorgd wordt dat de omgeving hier geen last van ondervindt en of er metingen voor en na de bouw gedaan worden.	De effecten van de bouw en de gebruiksfase van het gemaal wat betreft trillingen en geluid worden beoordeeld in de MER die wordt opgesteld voor de locatiekeuze. In de planuitwerkingsfase wordt het ontwerp nader uitgewerkt, ook om te voldoen aan de normen omtrent geluid en trillingen. Zo nodig worden extra maatregelen getroffen om de effecten binnen de normen te behouden. Ook de werkwijze om eventuele schade aan te kunnen tonen wordt dan bepaald (zoals bijvoorbeeld een nulmeting voorafgaand aan de bouw). Zie ook algemene beantwoording in paragraaf 2.3 overlast tijdens de realisatie- en gebruiksfase	
ZW_05_D	Ad 3. U geeft aan dat een gemaal van 1800m ³ /min het karakteristieke aanzicht van Sluis, met de rustige, nostalgische, groene omgeving en jachthaven, zodanig zou verstoren	Het waterschap ziet dat de verbreding van de Ammerse boezem impact heeft op de omgeving. Bij de uitwerking van de kansrijke alternatieven voor de locatiekeuze wordt het effect op de omgeving - samen met andere effecten - onderzocht in het MER en meegewogen	

	dat dit ten koste zou gaan van de waarde van de huizen. U vraagt zich af wat het Waterschap eraan gaat doen om dit dorpsgezicht te behouden en de waardevermindering van de huizen in de omgeving te voorkomen.	in de locatiekeuze. Indien wordt gekozen voor de locatie Groot-Ammers Sluis zal in overleg met de omgevingspartijen worden onderzocht welke inpassingsmaatregelen de effecten kunnen verzachten. Mocht alsnog blijken dat sprake is van waardevermindering, dan kan men gebruik maken van wettelijke schaderegelingen, zoals planschade en / of nadeelcompensatie.	
ZW_05_E	U geeft aan dat het faseren en de mogelijkheid van twee gemalen (start in Hardinxveld) in alle opzichten alleen maar voordelen biedt voor de toekomst. Ad 4. U vraagt wat de tegenargumenten zijn voor een dergelijke flexibele oplossing van het gefaseerd inzetten van twee gemalen (te starten bij Hardinxveld).	De alternatieven Hardinxveld en Groot-Ammers worden beoordeeld op grond van de criteria uit het beoordelingskader zoals opgenomen in de NRD. Naast adaptiviteit en flexibiliteit van het watersysteem, zijn dat een heel aantal andere omgevingscriteria, zoals criteria rondom technische uitvoerbaarheid en meekoppelkansen. Daarnaast zijn draagvlak en kosten criteria die van belang zijn voor het besluit. Op grond van de totale uitwerking van deze criteria worden de alternatieven vergeleken en wordt een keuze gemaakt.	
ZW_05_F	Ad 5&6&7. U geeft aan dat de werkzaamheden en aanpassingen invloed zullen hebben op vleermuizen, watervogels, spechten, uilen, roofvogels, kleine insecten, kleine knaagdieren, modderkruipers, karpers, zeelt, brasem, snoek, kikkers, meerkoeten, eenden, waterhoentjes, zwanen, ganzen en de beschermde Veenmol. U wil graag zicht krijgen op de geschatte impact op de lokale biodiversiteit en welke maatregelen er getroffen worden om schade aan al deze populaties te voorkomen.	In het MER dat is gekoppeld aan het locatiebesluit wordt op hoofdlijnen onderzocht wat de effecten op de natuur zijn. Bij de nadere uitwerking van de gekozen locatie zal tijdens de planvoorbereiding en tijdens de (voorbereiding) op de uitvoering nader onderzoek naar de natuureffecten plaatsvinden. Conform de wettelijke eisen zullen voorzorgsmaatregelen, en/of mitigerende of compenserende maatregelen worden uitgevoerd.	
ZW_05_F	Ad 8. In de NRD wordt aangegeven dat er in Kinderdijk oxidatie van het veen en bodeminklinking plaatsvindt. U vraagt zich af wat de geschatte impact hiervan op onbeschoeide slootkanten langs de huizen op Sluis is en hoe dit wordt onderzocht.	In het MER wordt onderzocht wat het effect van maatregel op grondwater en daarmee op woningen en andere functies is. We weten al wel dat het oppervlaktewaterpeil in de boezem gelijk blijft, wel zullen grotere peilschommelingen plaatsvinden met de komst van een gemaal. Over het algemeen zullen deze beperkt of geen effect hebben op het grondwaterpeil, omdat de peilschommelingen kortdurend zijn, die vertraagd en in zeer beperkte mate via de	

		slechtdoorlatende klei- en veenbodem doorwerking hebben op de grondwaterstanden.	
ZW_05_G	Ad 9. U geeft aan dat u vreest voor de impact van de bouw van het gemaal op de huizen en de daarna toenemende peilschommelingen van het grondwater op de niet onderheide huizen. Sommige huizen hebben op meerdere plaatsen al scheuren in de muren en Sluis 35 heeft een gemetselde kering aan dijkzijde die al uit het lood staat. U wil hier graag duidelijkheid over de maatregelen die getroffen worden om schade te voorkomen en over het vervolg als er toch schade optreedt.	Zie ook het antwoord op ZW_05_F. Voorst: In het MER dat is gekoppeld aan de locatiekeuze worden effecten van de bouw en gebruiksfase van het nieuwe gemaal en boezem op grondwater en woningen beschreven. In de planuitwerkingsfase en de voorbereiding voor de uitvoering wordt bepaald welke maatregelen worden genomen om effecten en schade te voorkomen of beperken en op welke wijze eventuele potentiële schade gemonitord wordt, door bijvoorbeeld metingen en inspecties voorafgaand, tijdens en na afloop van de bouw uit te voeren.	
ZW_05_H	Ad 10. U vraagt zich af wat de geschatte impact is van de verbreding van de boezem op de recreatiemogelijkheden, specifiek voor pleziervaart, in de omgeving en of er compensatie mogelijk is voor het verlies van steigers/aanlegplaatsen.	In het MER dat is gekoppeld aan de locatiekeuze worden effecten van de bouw en gebruiksfase van het nieuwe gemaal en boezem op recreatie beschreven. Algemeen uitgangspunt is dat de bestaande functies zo veel als mogelijk terug worden gebracht in de nieuwe situatie. Op dit moment wordt in het kader van de nadere uitwerking van de locatie Groot-Ammers Sluis het schetsontwerp voor de verbreding van de boezem incl. de effecten en compensatiemaatregelen voor functies uitgewerkt. Het betreft onder andere een vervanging voor het gebouw van de watersportvereniging/ijsclub in de boezemlandjes en verplaatsen van de jachthaven. Steigers en aanlegplaatsen worden zo veel als mogelijk teruggebracht in de nieuwe situatie, ook in overleg met belanghebbenden. Medegebruik van de boezem voor varen en schaatsen zal naar verwachting ook in de nieuwe situatie mogelijk zijn. In verband met de stroming naar het gemaal zal overleg nodig zijn over veiligheid(smaatregelen).	
ZW_05_I	Ad 11. U geeft aan dat er meerjarig overlast zal ontstaan rondom de drukke weg Sluis bij de bouw. U vraagt zich af hoe de omwonenden ontzien worden tijdens de meerjarige bouw.	Onderdeel van de realisatie is het bepalen van de uitvoeringswijze inclusief verkeersmaatregelen. Het waterschap zal hier naar verwachting eisen aan stellen, bijvoorbeeld dat de overlast wordt	

		geminimaliseerd in omvang en duur. Tijdens de planuitwerking- en realisatiefase worden deze maatregelen nader uitgewerkt.	
ZW_05_J	<p>Ad 12. U geeft aan dat verenigingen die al jaren in Groot-Ammers gehuisvest zijn van groot sociaal belang zijn. Bij een boezemverbreding voor een gemaal met capaciteit 1800 m³/min zal het gedeelde clubgebouw van WSV "de Ammers" op deze unieke en historische locatie met beeldbepalend aanzicht verloren. U vraagt zich af waarom dit bij locatie Hardinxveld wel genoemd wordt als tegenargument en niet bij Groot-Ammers.</p> <p>U onderstreept het belang van maatschappelijke functie van de jachthaven en de functie van het clubgebouw in tijden dat er geschaatst kan worden. Ook wordt een historisch beeld van de Ammerse boezem getoond en geduid hoe lang de historie van de IJclub De Telegraaf al terug gaat. Tevens vraagt u om een keukentafelgesprek, in verband met de impact van het project op uw situatie. Voorts wordt de schoonheid van het clubgebouw en jachthaven met bomenrij in de huidige situatie benadrukt. Dit mooie beeld zal volgens u verloren gaan bij een nieuw gemaal van 1800 m³/min in Groot-Ammers.</p>	<p>In het MER dat is gekoppeld aan de locatiekeuze worden effecten van de bouw en gebruiksfase van het nieuwe gemaal en boezem op recreatie en cultuurhistorie beschreven.</p> <p>Algemeen uitgangspunt is dat de bestaande functies zo veel als mogelijk terug worden gebracht in de nieuwe situatie. Op dit moment wordt in het kader van de nadere uitwerking van de locatie Groot-Ammers Sluis het schetsontwerp voor de verbreding van de boezem incl. de effecten en compensatiemaatregelen voor functies uitgewerkt. Mede op basis van (deels nog te voeren) gesprekken met onder andere de WSV en IJclub wordt bepaald wat kansrijke locaties zijn.</p>	

3.6 Zienswijze 06

Ondersteuning zienswijze ZW_05

3.7 Zienswijze 07

Zienswijze kenmerk	Samenvatting zienswijze NRD	Reactie	Aanvulling / wijziging NRD
ZW_07_A	Enkele voetbalvelden (VVH) kunnen verplaatst worden i.v.m. de verplaatsing van de korfbalvelden (Vriendenschaar), dit is net bekend.	Er is onderzoek gaande waarbij de korfbalvereniging wordt verplaatst naar sporthal Appelgaard. Recent is gebleken dat zowel omwonenden als de Gemeenteraad dit geen goede optie vinden. Verplaatsing is hoogst onwaarschijnlijk (juli 2020).	
ZW_07_B	U geeft aan dat tracé E ook uw voorkeur geniet, omdat er geen particulieren geraakt worden, het stuk land dat grenst aan de Giessen zo goed als braak ligt en het land ten zuiden van spoorlijn agrarisch gebied is.	Wij nemen kennis van dit standpunt. Overigens is nagenoeg het hele tracé E in particulier eigendom. Alleen tussen de A15 en het Kanaal van Steenenhoek is een groot perceel in eigendom van het Waterschap.	
ZW_07_C	U geeft aan dat wanneer een boezemkanaal op tracé B, C of E gerealiseerd wordt, ruimte komt in het bestemmingsplan van de gemeente voor meer woningbouw en recreatie. Dit zou het rustige en weidse karakter van de omgeving sterk verstoren.	In de NRD is het volgende beschreven: "De gemeente Hardinxveld-Giessendam ziet nadelen in dit tracé (A). Hoewel niet vastgelegd in beleid of een visie ziet de gemeente dat het stedenbouwkundig gewenst is dat een eventuele stedelijke ontwikkeling in oostelijke richting mogelijk blijft, dat is zonder aanleg van tracé A gemakkelijker." In het kader van de Omgevingsvisie denkt de gemeente Hardinxveld-Giessendam na over de ontwikkeling van diverse thema's in het betreffende gebied ten oosten van de Sluisweg, waaronder recreatie en sport.	

3.8 Zienswijze 08

Zienswijze kenmerk	Samenvatting zienswijze NRD	Reactie	Aanvulling / wijziging NRD
ZW_08_A	U geeft aan dat de ligging van Groot-Ammers voor de afvoer van de Alblasserwaard net zo onlogisch ligt als Kinderdijk, omdat het t.o.v. het water uit de binnenstad van Gorinchem maar 13,95km	De nieuwe indeling van de Alblasserwaard met een nieuw boezemgemaal bij Groot-Ammers leidt tot een verbetering van de peilbeheersing onder extreme omstandigheden ten opzichte van de huidige situatie, omdat de afvoerlengte met ca 12 kilometer wordt	

	hemelsbreed dichterbij is. Daarbij geeft u aan dat Hardinxveld een logischere keuze zou zijn, omdat het water minder kilometers moet afleggen.	verkort. Deze verbetering is groter bij een gemaal in Hardinxveld. In het MER dat wordt opgesteld voor de locatiekeuze is dit één van de criteria die wordt uitgewerkt ten behoeve van de beoordeling van de locaties.	
ZW_08_B	U geeft aan dat het probleem van verzilting volgens u niet opgelost wordt door een gemaal in Groot-Ammers te plaatsen, omdat de Ammerse boezem en de boezem richting Kinderdijk (hiermee wordt waarschijnlijk het Achterwaterschap bedoeld) met elkaar in verbinding staan en enkele kilometers uit elkaar liggen.	In het MER zal het effect van een inlaat op tegengaan van verzilting op lange termijn voor beide locaties in beeld worden gebracht. Als gevolg van vloed dringt een zoutwatertong de Lek op; deze zouttong komt verder stroomopwaarts naarmate de Lek minder debiet afvoert. Een van de klimaatscenario's is dat de zomers in Nederland (en West-Europa) droger worden, waardoor het debiet afneemt, en de zouttong vanuit de zee verder stroomopwaarts zal komen. Groot-Ammers Sluis ligt verder stroomopwaarts dan Kinderdijk en de kans op zouter water is daarom geringer. Hardinxveld ligt nog een stuk verder stroomopwaarts dan Groot-Ammers Sluis. Deze zal op dit aspect daarom ook beter scoren.	
ZW_08_C	U geeft aan dat de impact van een gemaalhuis met capaciteit 1800 m ³ /min en een verbreding van de Ammerse boezem naar 100-120 m een enorme impact zal hebben op de omgeving, waarbij het dorps- en landelijke karakter ongewenst zal verdwijnen.	De aanleg van het gemaal en de verbreding van de boezem zal inderdaad effect hebben op het dorps- en landelijke karakter. Het effect van het gemaal en de nieuwe boezem op de omgeving wordt beschreven in de MER dat bij het locatiebesluit wordt opgesteld, en meegenomen in de afweging. Zie ook de beantwoording in 2.2 schetsontwerp Groot-Ammers Sluis	
ZW_08_D	U geeft aan dat u zorgen heeft bij de werkzaamheden van het gemaal, omdat het in- en uitgaand verkeer op de weg Sluis dan mogelijk hinder ondergaat.	Onderdeel van de realisatie is het bepalen van de uitvoeringswijze inclusief verkeersmaatregelen. Het waterschap zal hier eisen aan stellen, bijvoorbeeld dat de overlast wordt geminimaliseerd in omvang en duur. Tijdens de planuitwerking- en realisatiefase worden deze maatregelen nader uitgewerkt.	
ZW_08_E	U geeft aan dat bij de optie Hardinxveld-Giessendam rekening wordt gehouden met woningen en zelfs recreatiewoningen. Bij de optie in Groot-Ammers zullen er meerdere woningen weg moeten, waardoor opnieuw afbreuk wordt gedaan aan het dorpskarakter.	-Zie de beantwoording in paragraaf 2.1 over afwegingen en criteria van het trechteringsproces. Groot Ammers West zal als alternatief worden toegevoegd voor het locatiebesluit -Zie de beantwoording in paragraaf 2.3 overlast tijdens de realisatie en -gebruiksfase - De door u genoemde effecten op landschap, recreatie en woon- en leefomgeving zullen in de MER een plek krijgen	

	Daarnaast geeft u aan dat de impact voor de bewoners bij een gemaal bij Groot-Ammers Sluis enorm is, maar ook voor de omwonenden. Deze ingreep doet, zoals gezegd, het landelijke karakter verdwijnen, maar ook diverse recreatiemogelijkheden. En dan hebben we het nog niet over eventuele stankoverlast en geluidsoverlast die het gemaal zal veroorzaken. Al-met-al kan dit een aanzienlijke waardevermindering voor de huizen aan de Ammerse kade veroorzaken.		
ZW_08_F	U vindt het vreemd dat er, ondanks dat er verteld is dat er nog geen budget vastgesteld is en Hardinxveld ook na uitgebreider onderzoek duurder bleek, al besloten is dat Groot-Ammers West geen kansrijke optie is o.b.v. té hoge kosten. Daarbij bent u van mening dat dit alternatief heroverwogen moet worden, waarbij u ervan overtuigd bent dat dit alternatief een kleinere impact heeft dan Groot-Ammers Sluis en dat er meer draagvlak voor zal zijn vanuit de omgeving.	Het alternatief Groot-Ammers West wordt opgenomen in de NRD en daarmee in de afweging van de locatiekeuze.	Opnemen kansrijk alternatief Groot-Ammers West in het MER

3.9 Zienswijze 09

Zienswijze kenmerk	Samenvatting zienswijze NRD	Reactie	Aanvulling / wijziging NRD
ZW_09_A	U geeft aan dat u graag meedenkt over de meekoppeling en eventuele integratie van specifieke sportvisserijvoorzieningen in het vervolgtraject. Daarbij ziet u sportvisserij graag als meekoppelkans en gebruiksfunctie die beoordeeld wordt in het MER.	Graag gaan we bij de nadere uitwerking in overleg met u over meekoppelkansen en integratie van specifieke sportvisvoorzieningen.	

ZW_09_B	U geeft aan dat het watersysteem meer ecosysteemdiensten vervult dan enkel natuurwetenschappelijke waarden, maar ook gebruiksfuncties als sport- en beroepsvisserij. U stelt voor dit in het MER mee te nemen door de toevoeging van een beoordelingsaspect 'ecosysteemdiensten' onder het thema 'natuur'.	Wij zullen de effecten op sportvisserij als onderdeel van recreatie meenemen in het MER.	Sportvisserij meenemen als onderdeel van Recreatie in het MER
ZW_09_C	U stelt voor om een beoordelingsaspect 'bereikbaarheid van (vis)wateren en oevers voor recreanten en gebruikers' mee te nemen in het MER onder 'gebruiksfuncties'. Voor de waarde van visrechten en de waardering van sportvissers voor het landschap is het van belang dat de wateren bereikbaar blijven vanaf de oever.	In de planuitwerking zal in samenwerking met u de bereikbaarheid van (delen van) de oevers nader worden uitgewerkt.	
ZW_09_D	U geeft aan dat visrechten verankerd zijn in de Visserijwet 1963 en dat deze vorm van recreatie daarom apart van bijvoorbeeld wandelen en fietsen genoemd moet worden. U stelt voor om het beoordelingsaspect 'sportvisserij' apart te benoemen onder het thema gebruiksfuncties in het MER en daarnaast sportvissen en visrechten te benoemen als relevant wettelijk kader in het MER.	Sportvissen en visrechten verankerd in de Visserijwet 1963 worden toegevoegd aan het Wettelijk kader. De effecten op sportvisserij als onderdeel van recreatie (thema gebruiksfuncties) worden opgenomen in de MER.	Uitbreiding wettelijk kader met Visserijwet 1963.
ZW_09_E	U geeft aan dat het beschouwen van de kansen voor energieproductie vergezeld dient te gaan van een berekening van de negatieve effecten op natuurwaarden (zoals populaties migrerende vissen) die op kunnen treden als gevolg van deze energieproductie.	In de planuitwerkingsfase worden de kansen voor duurzame energie nader uitgewerkt. Indien aan de orde worden negatieve effecten op ecologie inclusief vispopulaties in beeld gebracht inclusief eventuele mitigerende of compenserende maatregelen.	
ZW_09_E	U verzoekt om betrokken te worden bij het vervolgproces	U wordt betrokken bij het vervolgproces	

3.10 Zienswijze 10

Zienswijze kenmerk	Samenvatting zienswijze NRD	Reactie	Aanvulling / wijziging NRD
ZW_10_A	<p>U zegt gebaat te zijn bij de keuze van tracé A. Daarbij vraagt u om dit traject nogmaals te bekijken, de feiten eerlijk tegen het licht te houden en u transparant op de hoogte te houden.</p> <ul style="list-style-type: none"> - U geeft aan dat het van groot belang is om zo min mogelijk grond af te staan aan de Parallelweg, om het voortbestaan van uw bedrijf te kunnen waarborgen. Als een tracé de lange rechte percelen onderbreekt wordt het lastiger het land te bewerken. Daarnaast is het land aan de Parallelweg van betere kwaliteit dan dat aan de Broekseweg, u zaait hier dan ook meerdere soorten gewassen. - Bij de scheiding van de percelen aan de Parallelweg geeft u aan dat u zelf extra werkzaamheden zult krijgen in het tellen van de koeien en weggagen van ongenode gasten, omdat de verhuurders van de percelen dit dan minder makkelijk voor u kunnen doen. - Bij een toename van recreanten op de boezem (als meekoppelkans van de gemeente) die kriskras door uw percelen loopt vreest u dat er veel afval op uw land terecht zal komen, wat funest is voor uw koeien. - Bij verstedelijking langs de boezem (wens van de gemeente) verdwijnt de natuurlijke buffer tussen de dorpskernen van Boven en Beneden 	<p>Zie ook paragraaf 2.1 voor een nadere duiding m.b.t. afwegingen en criteria van het trechterproces.</p> <p>Het effect van de aanleg van de boezem op uw bedrijfsvoering is bekend en zal worden verwerkt in het MER. Indien de locatiekeuze voor Hardinxveld wordt genomen gaan we in het gebiedsproces om het definitieve tracé te bepalen graag in overleg met u om te onderzoeken op welke wijze dit effect kan worden verminderd of gecompenseerd.</p> <p>Ook het effect van toename van afval in de omgeving als gevolg van recreatie wordt meegenomen in dat proces.</p> <p>De gemeente heeft aangegeven dat het wenselijk is om opties voor toekomstige verstedelijking richting het oosten open te houden, en dat tracé A dat lastiger maakt dan de andere tracés. Of, op welke wijze en wanneer eventuele ontwikkelingen naar het oosten plaats zouden vinden en hoe wordt omgegaan met de groene buffer tussen Boven en Beneden Hardinxveld is nog op geen enkele wijze concreet.</p>	

	Hardinxveld, daarnaast gaat er dan veel vruchtbare grond te niet aan woningen.		
ZW_10_B	U bent benieuwd naar de maatregelen om de waterkwaliteit in het gebied te verbeteren, ook de koeien hebben hier baat bij.	Het nieuwe boezemgemaal gaat gepaard met een inlaat voor zoetwater uit de Merwede. In droge periodes wordt het water ingelaten, waarmee het peil in de boezem en het polderwatersysteem gehandhaafd kan worden. Dit water heeft een iets betere kwaliteit dan het water uit de Lek dat in de huidige situatie bij Kinderdijk wordt ingelaten. Daarnaast zal een nieuw boezemkanaal bij Hardinxveld de polder in tweeën splitsen en zal aan de westzijde een nieuw poldergemaal met aanvoersloot aangelegd moeten worden. De kansen om daarbij ook de waterkwaliteit te verbeteren worden in de vervolgfase nader verkend.	

3.11 Zienswijze 11

Zienswijze kenmerk	Samenvatting zienswijze NRD	Reactie	Aanvulling / wijziging NRD
ZW_11_A	Alternatieven: het ontwerp- en trechterproces: U verwacht dat het alternatief Hardinxveld dusdanig meer kosten, obstakels, maatschappelijke gevolgen en wellicht langdurende procedures van de grondeigenaren met zich meebrengt. U vraagt daarbij of er inzichtelijk gemaakt kan worden welke obstakels overwonnen moeten worden en wat de kosten zullen zijn voor de twee alternatieven.	Ten behoeve van de locatiekeuze tussen Hardinxveld en Groot-Ammers voor een nieuw boezemgemaal en -kanaal zal een afweging gemaakt worden op basis van omgeving- en milieu effecten, draagvlak, risico's en kosten. Wat betreft de kosten van de alternatieven; die worden op dit moment in beeld gebracht en worden met de betreffende bestuurders gedeeld om mee te nemen in hun afweging. Deze kosten(posten) worden niet op voorhand gedeeld met de omgeving, mede om te voorkomen dat (toekomstige) marktpartijen worden geïnformeerd. De stukken ten behoeve van de locatiekeuze die behandeld worden in de vergadering van het Algemeen Bestuur zijn openbaar en kunt u op de website van Waterschap Rivierenland vinden.	
ZW_11_B	U geeft aan dat de keuze voor tracés 2a, 2b en 2c niet acceptabel is.	Tracé B (2b) is gekozen om redenen zoals uiteengezet in bijlage 3 van de NRD. Tracé 2a volgt zoveel als mogelijk de bestaande	

	<p>Ontwerpprincipes voor de nieuwe boezem:</p> <ul style="list-style-type: none"> - U geeft aan dat de drie overgebleven kansrijke alternatieven 2a, 2b en 2c niet over bestaande bebouwing gaan. - Deze tracés lopen wel over landbouwgrond heen, dit is ook waardevol eigendom. De tracés volgen niet zoveel mogelijk de huidige kavelpatronen en kavelsloten, aan de zuidkant van de boezem zit een kromming in de armen waardoor de boezem recht door kavels heen lopen. U geeft aan dat het niet duidelijk is waarom tracé 2b gekozen is als kansrijk, aangezien deze niet de huidige kavelpatronen volgt en het hydrologisch ongunstiger is door de bochten. U geeft aan dat juist bij tracé A de landschappelijke patronen worden bewaard en loopt de boezem achter de voetbalvelden langs, zonder wijken van bestaande woningen, met een vrijwel rechte lijn van de Giessen naar de Merwede, waarmee stad en agrarisch gebied worden gescheiden. 	<p>kavelpatronen; tracé 2b buigt eerder af om het natuurgebied te ontzien en doorsnijdt derhalve het kavelpatroon deels.</p> <p>Met het volgen van de landschappelijke patronen bedoelen we dat de gehele boezem niet schuin op het kavel- en slotenpatroon wordt ontworpen, maar zo veel als mogelijk het landschappelijk kavel- en slotenpatroon volgt. Het ene tracé voldoet daar inderdaad iets meer aan dan het andere, in alle gevallen heeft de nieuwe boezem grote impact op het landschap. In het MER wordt dit beoordeeld. Het hydraulische effect van bochten is gering en in de planuitwerking wordt bepaald of de inrichting aanpassingen nodig heeft om dit effect te compenseren.</p> <p>Het klopt dat tracé A de landschappelijke patronen grotendeels volgt, maar is om andere redenen als niet kansrijk beschouwd, zoals beredeneerd in bijlage 3 van de NRD en de nadere toelichting in paragraaf 2.1.</p>	
ZW_11_C	<p>Zie ZW_04_B</p> <p>U geeft aan dat er verscheidene zaken en ontwikkelingen zijn die moeten worden meegenomen in de beoordeling van de mogelijke alternatieven, waaruit volgens u zal blijken dat tracé A kansrijk is:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tracé A ligt deels op publiek eigendom, wat volgens u perfect is voor een publieke voorziening - Deels ligt tracé A op agrarische grond, u als eigenaren hebben zich welwillend opgesteld om 	<p>Zie voor de redenering waarom alternatief A is afgefallen bijlage 3 van de NRD en de nadere toelichting in paragraaf 2.1 van deze Nota van Antwoord.</p> <p>Aanvullend daarop:</p> <p>Aan de Parallelweg wordt naast Parallelweg 101 momenteel een vrijstaande woning gebouwd die zou moeten wijken voor een nieuw boezemkanaal.</p> <p>Ook bij verplaatsing van volkstuinten naar het terrein achter de scouting is particulier eigendom nodig.</p>	

	<p>medewerking te verlenen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tracé A loopt met een vrijwel rechte lijn van de Giessen naar de Merwede loopt, er ontstaat een scheiding tussen het verstedelijkt en agrarisch gebied. - De landschappelijke waarden en patronen van elegante watergangen en sloten worden in alle andere tracés erg aangetast door een onnatuurlijke 100m-brede watergang. - U geeft aan (met foto's gestaafd) dat er tot op heden nog geen huizen in aanbouw zijn op de percelen, er staat wel een schuur, maar die eigenaar heeft al aangegeven dat hij uitgekocht wil worden. Bij tracé A hoeven er dus volgens u tot dusver geen huizen gesloopt te worden. - U vraagt zich af of er wel echt opties voor het verplaatsen van de volkstuintjes onderzocht zijn (zoals naar de Rijshaak tot aan achter de Scouting). Waterschap en gemeente hebben volgens u de plicht om dit goed te onderzoeken. - Daarnaast heeft Theo Hoftijzer aangegeven open te staan voor een extra kunstwerk tussen de loodsen in tijdens de realisatiefase, ondanks dat dit tijdelijk een grote impact heeft op de bedrijfsvoering van NuBuiten. Dit aspect is volgens u onvoldoende meegenomen. - U vraagt zich af waarom het landschappelijk ongewenst is om één benodigd trainingsveld te verplaatsen naar de oostzijde van de boezem. Daarnaast geeft u aan dat de korfbalvereniging Vriendenschaar verhuisplannen heeft, waardoor deze ruimte kan worden benut voor de voetbalvelden. Tevens kan de voetbalvereniging 	<p>De impact op NuBuiten is geen doorslaggevend argument geweest om tracé A af te laten vallen (zie ook paragraaf 2.1). De benodigde maatregelen (zoals een extra kunstwerk – doorgang van de boezem onder het bedrijfsterrein door - ter plaatse van NuBuiten) zijn opgenomen in de kostenraming van tracé A. Hoewel dit tracé de kortste is, zijn de kosten zelfde ordegrrootte als de andere tracés, mede door dit kunstwerk.</p>	
--	---	--	--

	<p>dan het parkeerterrein van de korfbalvereniging gebruiken.</p> <p>- U vraagt zich af waarom er bij de uitplaatsing van de sportvelden en volkstuinten elders particulier eigendom nodig is.</p> <p>- Een ander voordeel van tracé A is dat de boezem niet door NNN-gebied gaat.</p>		
ZW_11_D	<p>U geeft aan dat gemeente niets in haar beleid heeft vastgelegd over stedelijke ontwikkeling in oostelijke richting. Wanneer de boezem op een ander tracé dan A zou plaatsvinden en de gemeente in oostelijke richting zou gaan bouwen dan wordt afgeweken van het ontwerpprincipe om (beoogde) landschappelijke patronen en waarden te behouden en daardoor is de visie van het waterschap "een nieuw begin voor een iconische polder" niet geloofwaardig.</p>	Zie paragraaf 2.1.	
ZW_11_E	<p>U vraagt zich af of de kruising met de A15 meer naar het oosten geplaatst kan worden, zodat er een rechte lijn ontstaat voor de afvoer. Dan loopt de boezem ook niet meer parallel aan de A15.</p>	<p>Er kan zoekruimte worden toegevoegd om de kruising A15 iets naar het oosten op te schuiven. Van belang is dat er voldoende ruimte is om de kruising aan te leggen en waar aan de orde afstand te houden van bestaande infrastructuur.</p>	<p>In het MER wordt de zoekruimte bij de A15 vergroot.</p>
ZW_11_F	<p>U ziet graag dat de genoemde ontwerpprincipes uitgebreid worden met de onderhoudbaarheid van de gronden, grenzend aan de boezem voor eigenaren en pachters (dus niet enkel onderhoudbaarheid boezem voor het Waterschap). Bij tracé 2b kunnen eigenaren hun land niet meer bereiken.</p>	<p>De toegankelijkheid en onderhoudbaarheid van de percelen wordt geborgd, dit wordt in de planuitwerking nader uitgewerkt.</p>	
ZW_11_G	<p>U geeft aan dat bij effecten op hinder in het beoordelingskader een aantal zaken missen, namelijk hinder voor omwonenden door de toename van recreanten en de hinder van</p>	<p>Recreatie en eventueel energieopwekking is op dit moment geen onderdeel van het plan, maar is een mogelijke meekoppelkans. Duidelijk is dat dit voor u als onwenselijk wordt beschouwd. In de uitwerking van het definitieve tracé en de planuitwerking wordt in samenwerking met belanghebbenden (bewoners, gemeente)</p>	<p>Hinder omwonenden opnemen in beoordelingskader</p>

	onderhoud, beheer en inspectie van dijk en watergangen (eventueel energieopwekking).	bepaald of en op welke wijze recreatieve functies kunnen worden toegevoegd. Er zal inderdaad onderhoud plaatsvinden aan de kade, de boezem en de teensloot, evenals inspecties. Het betreft op hoofdlijn ca. drie keer per jaar maaien en afvoeren van de begroeiing van de kade, jaarlijkse inspectie, het jaarlijks maaien en afvoeren van de plantengroei in de boezem en teensloot.	
ZW_11_H	U vraagt zich af op basis van welk beleid de wens om recreatiemogelijkheden te ontwikkelen als compensatie voor het vervallen van het recreatiegebied aan de Giessenzoom is gebaseerd en hoe het Waterschap hier verder invulling aan gaat geven. U vraagt zich daarnaast af waarom de gemeente een wens heeft om recreatie te faciliteren langs de boezem, aangezien er reeds een nieuw natuur- en wandelgebied langs de Giessenzoom ontwikkeld is.	Als gevolg van de aanleg van de boezem wordt recreatiegebied langs de Giessenzoom aan het gebruik onttrokken. Ter compensatie kan worden overwogen om recreatiekavels langs de nieuwe boezem noordelijk van de Merwede-Lingelijn te ontwikkelen. In het gebiedsproces om tot de definitieve keuze van het tracé te komen wordt in overleg met belanghebbenden onderzocht of dit idee haalbaar is.	
ZW_11_I	U vraagt of er uitgelegd kan worden wat er bedoeld wordt met de volgende zin (blz 55) in de NRD "Hierbij blijft wel een landschappelijke inpassingsopgave van de boezem op de nabijgelegen woonomgeving bestaan voor de kansrijke alternatieven".	Bij de kansrijke alternatieven zal de nieuwe boezem dicht langs bestaande woningen en gebouwen worden aangelegd. In overleg met de belanghebbenden willen we de mogelijkheden onderzoeken om het ontwerp van met name de kade zodanig vorm te geven dat deze beter past bij de wensen van de bewoners.	
ZW_11_J	U vraagt wie bepaalt welke voordelen opwegen tegen welke kosten, met welke voor- en nadelen rekening is gehouden bij de afweging, en of dat per afgevalen tracé kan worden aangegeven. Ook wilt u graag de kosten van alle tracés inzien waarmee in de beoordeling rekening is gehouden.	Zie paragraaf 2.1 voor een nadere duiding van de afweging. En zie ZW_11_A m.b.t. de overweging delen van kosten.	
ZW_11_K	U geeft aan dat in de landschappelijk inpassing van de boezem in de uitwerking naar het	Bij de landschappelijke inpassing zal ook rekening worden gehouden met bedrijven.	In het MER uitwerken op

	voorkeursalternatief niet alleen rekening gehouden wordt met woningen en tuinen, maar ook met bedrijven.		welke wijze rekening wordt gehouden met bedrijven bij de inpassing
ZW_11_L	<p>M.b.t. natuur en ecologie heeft u een aantal vragen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wat zijn de doelstellingen voor de visstanden van watertypen M10 en R06? - Welke vismigratieroutes en leefgebieden moeten worden verbeterd via de boezem en welke naast het nieuwe boezemgemaal? - Wat zijn de huidige ecologische barrières en welke mogelijkheden heeft het waterschap om die te verminderen? 	<p>Vanuit de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) heeft de provincie de boezemwatergangen van de Alblasserwaard aangewezen als KRW-waterlichamen met KRW-watertype M10 (laagveen vaarten). De Giessen en de Alblas hadden als watertype R06 (langzaam stromend riviertje, wat het Giessen en Alblas oorspronkelijk waren) maar dit is gewijzigd naar M10 omdat dit type beter past bij de situatie in de huidige praktijk. Formeel wordt deze wijziging pas doorgevoerd in 2021.</p> <p>Vismigratie is een uitgangspunt voor het voldoen aan de doelstellingen voor de visstand in dit watertype. Daardoor zijn verbindingen met kwalitatief kansrijke, relatief grote polders belangrijk, die als paai- en opgroeigebieden voor vissoorten van zowel stromend water als stilstaand water kunnen fungeren. Eventuele visverbindingen zijn belangrijk voor voldoende habitat binnendijs (boezem en polders), maar ook als verbinding tussen rivieren en boezemsystemen.</p> <p>Het ministerie van LNV heeft in 2008 een Aalbeheerplan opgesteld, voortkomend uit de Europese Aalverordening. Deze verordening is erop gericht de dalende trend in de aalstand een halt toe te roepen. Maatregelen zijn onder meer het verbeteren van migratiemogelijkheden voor alle levensstadia van de aal en het verminderen van sterfte van (schier)aal in gemalen. Waterschap Rivierenland heeft deze beleidsdoelstelling en maatregelen overgenomen in haar beleid.</p> <p>Vismigratie is (dringend) gewenst tussen de rivieren en de boezems van de Overwaard en de Nederwaard, tussen de hoge en de lage</p>	<p>Aanpassen: KRW-type van Giessen en Alblas M06 in de NRD en het MER</p>

		<p>boezem onderling en tussen de boezems en de polders. Daarom wordt de bouw van het boezemgemaal door het waterschap gezien als kans om hieraan een vispassage te koppelen.</p> <p>De doelsoorten in de Alblasserwaard zijn de migrerende soorten aal (paling), winde en driedoornige stekelbaars en de beschermde vissoorten bittervoorn, kleine modderkruiper en grote modderkruiper.</p> <p>Bij vervanging of groot onderhoud van de poldergemalen stelt het waterschap als eis dat het minimaal visvriendelijk is, waardoor het grootste deel van de vissen onbeschadigd het poldergemaal passeren.</p>	
ZW_11_M	U vraagt zich af waar de afvoerroutes van het huidige afwateringssysteem naar de boezem komen.	In de nadere uitwerking van het alternatief Hardinxveld wordt bepaald op welke wijze de afvoer van het polderwatersysteem geborgd wordt. Uitgangspunt is dat het polderwatersysteem aan de westzijde van de boezem met een nieuw poldergemaal op de nieuwe boezem wordt afgevoerd. Het oostelijk deel blijft via het bestaande poldergemaal afvoeren op de Giessen.	
ZW_11_N	U vraagt zich af of de boezem in Hardinxveld-Giessendam gebruikt kan worden om de Oude Hollandse Waterlinie zichtbaarder te maken.	In het gebiedsproces om het definitieve tracé te bepalen en de planuitwerkingsfase wordt dit nader onderzocht.	
ZW_11_O	U bekruipt het gevoel dat het belang van landbouwgrond wordt ondergewaardeerd en vraagt om aan te geven op welke wijze de belangen van de landbouwgronden voldoende worden gewaarborgd.	Het effect op landbouwgrond wordt in het MER als criterium meegenomen en zal gezien de onderscheidende effecten van de tracés hierop in het locatiebesluit worden meegewogen.	
ZW_11_P	U geeft aan dat u ervan uitgaat dat de OCE's weggeruimd moeten worden bij tracés A, D, E en F en dat het daarom verstandig is om voor tracé A te kiezen. U vraagt zich af of er bij de overige tracés nog aanvullend onderzoek naar OCE's gedaan zal worden.	In de huidige fase is op basis van een beperkt Historisch Vooronderzoek een inschatting gemaakt of een gebied verdacht of onverdacht is op het voorkomen van niet-gesprongen explosieven. Als gevolg van verschillende gebeurtenissen zijn zowel tracé A, als tracés in het centrale deel verdacht op voorkomen van explosieven. Bij allen is nader onderzoek noodzakelijk in het vervolgtraject.	

3.12 Zienswijze 12

Zienswijze kenmerk	Samenvatting zienswijze NRD	Reactie	Aanvulling / wijziging NRD
ZW_12_A	U geeft aan dat u de realisatie van een boezemkanaal anders dan tracé A, E of F onacceptabel vindt, met het oog op de landschappelijke cultuurhistorie en het permanente woongenot en de rust aan de Parallelweg voor uzelf en de volgende bewoners. Daarnaast zal de waarde van uw grond aanzienlijk dalen, aangezien de vrijheid dermate beperkt zal worden door o.a. onderhoud aan de kades.	In paragraaf 2.1 is nader ingegaan op de afweging van de mogelijke naar de kansrijke alternatieven. Bij locatiekeuze voor Hardinxveld wordt in het gebiedsproces om het definitieve tracé te bepalen onderzocht met welke maatregelen dit negatieve effect kan worden verzacht.	
ZW_12_B	U geeft aan dat u meekoppelkansen van de gemeente, zoals het verbeteren van de waterkwaliteit en de vispopulatie toejuicht. Echter zullen de meekoppelkansen van eventuele woningbouw en/of recreatiemogelijkheden volledig afbreuk doen aan het behoud van de landschappelijke patronen en waarden en de rust van het natuurgebied.	Wij nemen in onze Klanteisenspecificatie uw wens ten aanzien van behoud landschappelijke patronen en voor waarden en rust van het natuurgebied op. In geval van Locatiekeuze van Hardinxveld wordt deze wens ook meegenomen in het gebiedsproces om het definitieve tracé te bepalen.	

3.13 Zienswijze 13

Zienswijze kenmerk	Samenvatting zienswijze NRD	Reactie	Aanvulling / wijziging NRD
ZW_13_A	Ad 1. U geeft aan dat de realisatie van het gemaal Groot-Ammerz ervoor zal zorgen dat u uw bedrijfsvoering niet kunt voortzetten op uw huidige of basislocatie. U vraagt zich af welke alternatieve locaties het Waterschap u kan bieden voor Kanocentrum Ammerse Boezem.	Bij de nadere uitwerking van het alternatief Groot-Ammerz gaan we met u in overleg om de belemmeringen en mogelijke oplossing voor de voortzetting van uw bedrijf te bespreken.	

ZW_13_B	Ad 2. U geeft aan dat u uw gasten meeneemt langs de rietoevers van de Ammerse Boezem, waarbij een diversiteit aan watervogels nestelt. U vraagt zich af welke maatregelen er genomen worden om de ecologische en recreatieve waarde van de Ammerse Boezem te behouden/compenseren.	Uitgangspunt is dat bij de herinrichting de bestaande ecologische waarden en recreatieve functies van het gebied zoveel mogelijk worden teruggebracht of gecompenseerd.	
ZW_13_C	U geeft aan dat u in het voorgaande proces niet door het Waterschap benaderd bent en dat u graag meegenomen wordt in het vervolgproces.	U bent opgenomen in de lijst van direct belanghebbenden. Inmiddels heeft een gesprek met u plaatsgevonden.	

4 Ontvangen adviezen

4.1 Rijkswaterstaat West-Nederland Zuid

Rijkswaterstaat geeft aan dat het kansrijke alternatief “Hardinxveld 1200 m³/min”, een zoekgebied heeft waar de rijksweg A15 in zit. Tracés C en vooral E lopen evenwijdig aan de A15 en daarmee ook aan de bestaande Barro-reserveringszone. In het bij de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) behorende Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) wordt in artikel 3.1.1 aangegeven hoeveel ruimte langs de rijkswegen nodig is om rijksambities te realiseren voor het aanleggen en verbreden van rijkswegen. In het Barro is opgenomen dat langs de in uw zoekgebied gelegen rijksweg A15 35 meter nodig is.

Reactie: Waterschap Rivierenland houdt in de verdere uitwerking rekening met deze ruimtereserveringszone. Zoals in het onderlinge overleg aan de orde is gekomen stemmen wij in het geval van locatiekeuze Hardinxveld graag de planning, de nadere schetsontwerpen en mogelijke gezamenlijke compensatieopgaven af om tot meerwaarde van het gebied te komen.

Rijkswaterstaat duidt dat het waterschap de afweging moet maken of investeren in een inlaatpunt in Groot-Ambers gunstig is, omdat de kans bestaat dat het water hier richting 2050 vaker zal verzilten. In principe is het verplaatsen van de inlaat van Kinderdijk naar Groot-Ambers positief en past binnen de nationale Zoetwaterstrategie. In de huidige situatie bestaan (nabij) het inlaatpunt Groot-Ambers geen problemen met betrekking tot waterkwantiteit en verzilting. Echter tijdens extreem droge omstandigheden kunnen de afwegingen leiden tot maatregelen waardoor de verzilting toeneemt. In de toekomst zal onder invloed van klimaatverandering de monding van de Lek vaker gaan verzilten, dus wordt het minder gunstig om hier water in te laten.

Reactie: Waterschap Rivierenland is zich bewust van de mogelijke effecten van klimaatverandering op de Lek. Dit punt is onderdeel van het afwegingskader in de keuze tussen de locaties.

Rijkswaterstaat geeft aan dat de locatie Hardinxveld-Giessendam mogelijk negatieve gevolgen kan hebben voor de ligplaatsvoorziening aldaar. Gevraagd wordt om de nautische aspecten mee te nemen in het plan.

Reactie: Waterschap Rivierenland is op de hoogte van de (vergunde) ligplaatsvoorzieningen. Het effect wordt beschreven bij het aspect bedrijven/bedrijfsvoering. Eventuele benodigde voorzieningen worden meegenomen in de verdere planuitwerking.

4.2 Advies Commissie M.e.r.

De Commissie M.e.r. heeft een uitgebreid advies gegeven, waar waterschap Rivierenland in mee is genomen. Het scherpt het proces en de punten die aandacht nodig hebben om de milieu-effecten goed mee te wegen in de besluitvorming aan. Hieronder worden de onderdelen van het advies puntsgewijs weergegeven, gevolgd door de reactie van Waterschap Rivierenland. Samenvattend kan worden gesteld dat alle punten positief zijn ontvangen en worden uitgewerkt in het MER.

2.1 Probleem- en doelstelling.

De Commissie M.e.r. vraagt om onderbouwing in hoeverre de voorgenomen maatregel als no-regret kan worden beschouwd op de volgende onderdelen:

- Klimaatverandering; beschouw actuele neerslagstatistieken om te onderbouwen of ook extremere neerslagsituaties onder de randvoorwaarde van 30% afvoercapaciteit valt en de samenhang met de noodzakelijke bergings- en afvoercapaciteit in de polders
- Geef aan de hand van de laatste inzichten van de Veenweidestrategie wat het gevolg kan zijn voor de waterbeheersing in 2035 en 2050
- Geef in het MER aan wat het effect van de alternatieven is op de kadeversterkingsopgave.

Reactie: de gevraagde onderbouwingen worden opgenomen in het MER rapport. Het effect op de kadeversterkingsopgave wordt opgenomen als onderdeel van het doelbereik.

2.2. Meekoppelkansen

Ga bij Hardinxveld na welke kansen er zijn om het ecologische netwerk te versterken, waar mogelijk ook buiten het NNN.

Maak duidelijk in het MER fase 1 welke meekoppelkansen randvoorwaarden zijn en in MER fase 2 de concrete uitwerking. Maak tevens duidelijk wat de planning en mogelijkheden voor synergie zijn met de genoemde raakvlakprojecten.

Reactie: de kansen om het ecologisch netwerk te versterken wil waterschap Rivierenland onderzoeken in het gebiedsproces om het Voorkeursalternatief te bepalen. In het MER Fase 1 wordt waar mogelijk geëxpliciteerd welke meekoppelkansen randvoorwaarde zijn, en welke nog langer onzeker blijven. In MER Fase 2 worden ze nader uitgewerkt.

2.3 Beleidskader

De Commissie vraagt speciale aandacht voor de eisen en randvoorwaarden volgend uit de relevante wettelijke en beleidskaders, met speciale aandacht voor Natura 2000, Natuur Netwerk Nederland, Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie/Nationale Adaptatiestrategie, Kaderrichtlijn water, ontwerp-NOVI, omgevingsvisies en plannen van de provincie Zuid-Holland en de gemeenten Hardinxveld-Giessendam en Molenlanden en Vijfheerenlanden.

Reactie: het beleid zal worden geanalyseerd op relevantie en worden opgenomen in het MER.

3.1 Voorgenomen activiteit

De Commissie vraagt om per alternatief een goede beschrijving te geven.

Reactie: voorzien is om de genoemde punten op te nemen in de beschrijving van de alternatieven ten einde een goed beeld te kunnen vormen over de maatregelen en daarmee over de milieueffecten.

3.2 Alternatieven

De Commissie adviseert om de argumenten en effecten voor het afvallen van alternatieven in het voorafgaande proces te beschrijven, met speciale aandacht voor de milieueffecten.

Reactie: In het MER wordt dit opgenomen.

De Commissie adviseert om in het MER de locatie Groot-Ammers West als volwaardig alternatief uit te werken, naast de locaties (alternatieven) Groot-Ammers Sluis en Hardinxveld. Naar verwachting heeft dit alternatief een beperktere invloed op de woon- en leefomgeving, cultuurhistorie en recreatie.

Reactie: Waterschap Rivierenland werkt het alternatief Groot-Ammers West uit als volwaardig alternatief, zodat er een keuze is ten opzichte van Groot-Ammers Sluis waar woningen gesloopt moeten worden en de effecten op de cultuurhistorie en recreatie fors zijn. Echter, het waterschap realiseert zich terdege dat de effecten van Groot-Ammers West op het open poldergebied van de polder Streefkerk, het weidevogelgebied en de goed verkavelde landbouwbedrijven ook groot is.

3.3 Referentie

De Commissie adviseert om de bestaande toestand en autonome ontwikkeling als referentie voor de milieueffecten te beschrijven. Voorts te werken met scenario's qua autonome ontwikkeling als niet

precies bekend is hoe een gebied zich ontwikkelt, bijvoorbeeld aangaande klimaatverandering en bodemdaling.

Reactie: De referentiesituatie wordt beschreven om de milieueffecten te kunnen weergeven. Het werken met scenario's wordt onderschreven, dit zal met een kwalitatieve beschouwing worden uitgevoerd; gezien de vele onzekerheden die de onderwerpen bodemdaling en klimaatverandering omgeven, is een kwantitatieve studie niet mogelijk.

4.2 Wateropgaven

Beschrijf in het MER bij het doelbereik van de wateropgave, naast de afvoer- en aanvoercapaciteit ook het peilverloop in de boezem en de gevolgen voor de kadeversterkingsopgave. Tevens in welke mate periodiek onderhoud nodig zal zijn aan de kades.

Reactie: In het doelbereik wordt het effect op het peilverloop op de verschillende alternatieven opgenomen. Dit hangt samen met de flexibiliteit van het watersysteem: de mate waarin met beheer en onderhoud kan worden ingespeeld op onverwachte omstandigheden. Daarnaast wordt aandacht gegeven aan de adaptiviteit van het systeem: de mate waarin er mogelijkheden zijn om in 2035 in te spelen op nieuwe inzichten.

Het effect op de kadeversterkingsopgave wordt in beeld gebracht. De mate van periodiek onderhoud hangt o.a. samen met het peilverloop; hoe meer schommelingen in het peil, delen waar het verhang steiler is dan idealiter toegestaan en delen met hogere stroomsnelheden, hoe meer onderhoud nodig. Bij alle alternatieven zal periodiek onderhoud als gevolg van zetting nodig blijven; die omstandigheden wijzigen niet als gevolg van de maatregelen.

4.3 Natuur

Natura 2000

De Commissie adviseert om in deze eerste fase al zicht te krijgen op de risico's van aantasting van natuurlijke kenmerken van Natura-2000 gebieden, omdat de ADC toets ertoe kan leiden dat een alternatief met minder gevolgen voor Natura 2000 doelstellingen gekozen moet worden. Daarnaast adviseert de Commissie om in de volgende fase te onderzoeken of er significante effecten zijn op de Natura-2000 gebieden, en als dat zo is, een Passende Beoordeling op te stellen.

Reactie: Het waterschap neemt het advies ter harte om reeds in deze fase een risico-analyse van de aantasting van de Natura-2000 gebieden als gevolg van stikstofdepositie uit te voeren. In de volgende fase zal deze nader worden uitgewerkt en wordt indien nodig een Passende beoordeling uitgevoerd.

Natuur Netwerk Nederland, weidevogelgebieden en beschermde soorten

Geef de gebieden en waarden van de NNN-gebieden, weidevogelgebieden en beschermde soorten aan en bepaal globaal de mitigatie en/of compensatieopgave aan als aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden wordt verwacht. Bepaal ook de meekoppelkansen voor versterking van het NNN. Geef in de tweede fase in meer detail aan hoe mitigatie/compensatie wordt vorm gegeven en hoe de meekoppelkansen worden vorm gegeven.

Reactie: Het waterschap brengt het effect van de alternatieven op NNN, weidevogelgebieden en beschermde soorten in beeld en geeft een globaal beeld van mogelijkheden om te mitigeren en/of compenseren. Het waterschap zal de meekoppelkansen uitwerken in het integrale gebiedsproces om het Voorkeursalternatief te bepalen.

4.4 Landschap en cultuurhistorie

De Commissie adviseert om de aanwezige landschappelijke en cultuurhistorische waarden te beschrijven en aandacht te geven aan de archeologie, het gebouwde erfgoed en de landschappelijke elementen. Voorts te beschrijven wat de effecten van de alternatieven zijn op deze waarden en welke mogelijkheden er zijn om de effecten te minimaliseren. Beschouw de negatieve effecten los van eventuele positieve effecten. Maak de effecten inzichtelijk aan de hand van visualisaties. Vormgeving en inpassing behoort volgens de Commissie bij fase 2. De Commissie adviseert om daartoe een inpassingsvisie/kwaliteitskader te ontwikkelen.

Reactie: De huidige situatie en effecten op landschap en cultuurhistorie, met de daarbij genoemde onderdelen, worden opgenomen in het MER. Ook mogelijkheden om de effecten te minimaliseren worden opgenomen. Er wordt een inpassingsvisie/ruimtelijk kwaliteitskader ontwikkeld en visualisaties opgenomen om e.e.a. toe te lichten zodat de aard en omvang van de maatregelen goed inzichtelijk worden gemaakt, ook ten opzichte van de huidige situatie.

4.5 Woon- en leefomgeving

De Commissie adviseert om voor de realisatiefase de effecten van de luchtkwaliteit, (laagfrequent) geluid en trillinghinder op de woon- en leefomgeving te beschrijven en of deze binnen de wettelijke kaders blijven. Geef bij negatieve effecten aan of mitigerende maatregelen mogelijk zijn. Beschrijf op basis van een (indicatieve) grondbalans en grondstromenplan de onderscheidende verkeerseffecten.

Reactie: deze effecten worden beschreven in het MER, in deze eerste fase nog wel op hoofdlijnen.

Geef (in de tweede fase) voor het voorkeursalternatief de verwachte vervoersbewegingen aan en of vervoer per schip mogelijkheden biedt. Ga in op de mogelijke gevolgen voor verkeerscirculatie, verkeersveiligheid en bereikbaarheid van de woningen en aanliggende percelen tijdens de uitvoering van de werkzaamheden.

Reactie: deze uitwerking wordt in de tweede fase van het MER gegeven.

5 Samenvatting aanvullingen en wijzigingen ten aanzien van de NRD

- Groot-Amers West wordt als volwaardig alternatief toegevoegd aan de NRD en wordt meegenomen in de afweging van de kansrijke alternatieven t.b.v. de locatiekeuze.
- Het effect op de kadeversterkingsopgave wordt toegevoegd aan het beoordelingskader als onderdeel van het thema doelbereik.
- Het effect op natuuris wordt opgenomen in het beoordelingskader als onderdeel van het criterium recreatie.
- Het effect op sportvisserij wordt opgenomen in het beoordelingskader als onderdeel van het criterium recreatie.
- Het effect op nautische effecten wordt opgenomen in het beoordelingskader als onderdeel van het criterium bedrijven/bedrijfsvoering.
- In het wettelijk kader van het MER wordt de Visserijwet 1963 opgenomen.
- De zoekruimte bij de A15, waar de nieuwe boezem onder de A15 door gaat, wordt vergroot.
- Hinder voor omwonenden wordt opgenomen in het beoordelingskader.
- In het MER wordt uitgewerkt op welke wijze rekening wordt gehouden met bedrijven bij inpassing.
- Het KRW-type van de Giessen en de Alblas wijzigt in M06 in het MER.

BIJLAGEN

**Advies Rijkswaterstaat
Advies Commissie-m.e.r.**